

VILLÁNYI BOROK világhírű nemes fajok

Table with wine prices: 1888-as vörös portugiai borok, 1886-os kiválóított, 1884-es cabinet, etc.

Váradi-féle pinzegazdaság VILLÁNYON. Hordók bérmentve visszavétetnek.

Egyévi önkéntes-jelöltek

siessenek folyamodványaikat február hó végéig illetékes hadkiegészítő-parancsnokságunknál benyújtani...

Az egyévi önkéntes

a közös hadseregben és a magyar kir. honvédségnél irta Kacziány Géza. Első füzet ára 80 krajczár.

Díszokmány Zágráb. 1891. Arany érem Tomesvár.

Kwizda-féle Restitutionsfluid. Rétitőnedv lovak részére. 1 üveg ára 1 frt 40 kr.

Már 30 év óta az udvari istállókban, a legnagyobb polgári és katonai istállókban használatban, a nagybőrmérv megerősítések előtt és után való erősítőre, a fiamadások, kicsukások, az inak megmerevülésénél stb. Képesse teszi a lovat a legkiválóbb szolgálatokra az idomításnál.

Török József gyógyszerháza, Budapest, Király-utca 12. sz.

XXII. „MERCUR“ XXII. évfolyam.

hiteles sorsolási tudósító. A nagy-számú sorsolási lap közül a „Mercur“ elismert megbízhatóságával, legfőbb tekintetében, érthetőleg és világosan szerkesztett; huzasi jegyzékénél fogva kitűnik, miáltal olvasó körének elismerését már kezdetétől fogva megnyerte...

Dr. Spitzer-féle

Arczenőcs 35 kr. Mosdóvíz 40 kr. Salvator-szappan 50 kr. Lyoni rizsliszt 50-80 kr.

Kézipasztánszék

3 nap alatt minden kéz gyengéd és fehér lesz 60 kr.

Szelvényszám 435.

Hölgyeim! Ezen szelvény beiktatása után ingyen kapja minden hölgy a „SZEPSÉG APOLÁSA“ című füzetet, melynek ára különben 25 kr.

60 frt EREDETI OBERDORFI RÉPAMAG

EREDETI OBERDORFI REPA

továbbá egyéb gazdasági konyhakerti és virág-magvak. SZÁVOSZT ALPHONS MAG-KERESKEDÉSÉBEN BUDAPEST, V. Arany János-utca 11.

Legjobb és Leghíresebb Pipere Hőlgypor La VELOUTINE

Csúsz, köszvény, tagszaggatás, fejfájás, csípőfájdalom, hátfájádom stb. ellen legjobb bedörzsölés a Richter-féle

Horgony-Pain-Expeller.

Több mint 20 év óta a legtöbb családban ismeretes mint fájdalom-nyhító szer és majdnem minden gyógyszerárban kapható 40 kr. és 70 kr.-ért.

Nincs többé köhögés! MELL- ÉS TUDÓBAJ ELLEN! Dr. med. Pákyiss szepest kárpóti növénykivonat

VASÁRNAPI UJSÁG

9. SZÁM. 1892. BUDAPEST, FEBRUÁR 28. XXXIX. ÉVFOLYAM.

BÁRÓ BÁNFFY DEZSÓ, A KÉPVISELŐHÁZ ÚJ ELNÖKE.

Az ÚJONNAN egybehívott országgyűlés pártjai, a megalakulás formáságán átvesze, e hó 25-ikén megvívta az első csatát, melynek eredményét a politikai életnek úgy szólván összes tényezői egyik fele kedvező, a másikon kedvezőtlen, — előjelnek tekintették a további parlamenti harcok kimenetelére.

A képviselőház elnököt választott; parlamenti tanácskozásainak vezetésére. A többség bizalma báró Bánffy Dezsőt emelte a képviselőház elnöki székére, melyen huszonöt éves alkotmányos életünk minden rázkódása közepette is a pártok és küzdelmek fölött álló tapintat, körültekintés, mérséklet kiváló embereit tisztelte a parlament, a sajtó egyaránt.

Báró Bánffy Dezsőben az alkotmányos közéletnek s a társadalmi mozgalmaknak szintén kipróbált bajnoka emelkedett e magas polcra. Mint képviselő, közszólas szerint, az „új emberek“ közé tartozik ugyan, mert az imént lezajlott választások alkalmából először nyert képviselői mandátumot. De a politikai és egyházi téren évtizedek óta kifejtett buzgó tevékenység gazdag tapasztalatait viszi az elnöki székbe.

Rövid vázlatban, az alábbi sorokban igyekszünk képét adni annak, a mit a közpályán eddig fölmutatott. Hogy hajlalmainál, de képzettségénél s a nehézségektől vissza nem retentő erős akaratánál fogva eddigi egész működésében mindenütt a kezdeményezés és vezetés hivatászerű férfianak bizonyult, arról közéleti tevékenységének számos mozzanata teszen tanuságot. Mint főispán, törvények szerint hivatott elnöke egyszerre több törvényhatóság autonóm tanácskozó testületének s képviselője a magyar állameszme

követelményeinek; — később, mint az erdélyi reformált egyházkerületnek hivatalban legidősebbé vált főgondnoka, e kerület legfőbb önkormányzati, sőt törvényhozási jogokkal fölrüházott közgyűlésének vezetője, számtalanszor mutatta be azokat a tulajdonságokat, a melyekkel egy jó elnöknek közfelfogás szerint bírnia kell. Különösen az egyházkerületi közgyűléseken az utóbbi évek alatt lezajlott heves egyházpolitikai harcokban volt alkalma ezt bebizonyítani. Nem akadt elnöki működésében gáncsolni valója még ellenfeleinek sem, holott tudnivaló, hogy a támadások éle, mint vezető főgondnokot, őt sem kímélte. Tudott türelmes, tudott

mei által nem ragadtatja el magát; sőt hogy erélyvel párosult tapintatának s tiszteletet parancsoló egyéniségének e küzdelmek élet sikerülni fog eltompítani.

BÁRÓ BÁNFFY DEZSÓ.

elnézni lenni, a hol kellett és lehetett; gyors fölfogással, szellemes fordulatokkal gyakran terelte a szétágazó vitaközlést a kellő mederbe; előterjesztéseiben, a határozatok kimondásában tapintatos, de erélyes is tudott lenni, a hol el nem kerülhetett. De még ilyenkor is a pártatlanság oly mértékének adta bizonyosságát, melylyel csak ama minden aprólékosra kiterjedő gondosság versenyezhetett, melylyel a törvények és a tanácskozási rendszabályok szigorú megtartása fölött örködött. Nem alapszélküli tehát a remény, hogy új állásában is érvényesíteni fogja mind e jó tulajdonságait s a politikai élet heves küzdel-

Élete pályájának vázlatos adatai im a következők: Losonezi báró Bánffy Dezső, báró Bánffy Dániel volt főispán, valóságos belső titkos tanácsos és léczfalvi Gyárfás Anna fia, 1843 október 28-ikán született Kolozsvárt s az ottani reformált főtanodában kezdte tanulmányait is. Már mint ifjú tanuló is organizátornak bizonyult s megkezdte akkori szűkebb körében szervező tevékenységét; alakított ugyanis iskolai zenekart, néhány tanuló-társával lapot szerkesztett, melybe maga is írt szépirodalmi dolgozatokat, s általában vezérszeretett vitt az akkori ifjúság mozgalmában. Tanulmányait külföldi egyetemeken öregebbé és fejezte be, honnan hazatérve, megnősült. Nejét, báró Kemény Máriaát, korán elragadta oldala mellől a halál. Bánffy csakhamar a közpályára lépett, tevékenységi ösztöne nem találván elég tért birtokai vezetésében. Mint az akkori balközép egyik vezérlő embere tűnik föl Belső-Szolnok vármegyében;

AZ IPARTÖRVÉNY MAGYARÁZATA.

A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium hivatalos adatainak felhasználásával IRTA DR. BALLAGI BÉLA. Magában foglalja az 1884. XVII. törvényezik végrehajtása iránt kibocsájtott összes miniszteri rendeleteket, s elvi jelentőségű határozatokat. Ara füze 2 frt 50 kr.

Gyógyszertár „az arany bir. almához“ PSERHOFER J. Bécs, I., Singerstrasse 15.

Vértisztító labdacok, ez előtt egyetemes labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacok csodás hatásukat bebizonyították. Sok évtized óta ezen labdacok általánosan igen el vannak terjedve, számtalan orvos rendelni szokta, s alig akad család, melyben e kitűnő háziszerből ne volna egy kis készlet. Kéretik határozottan PSERHOFER J.-féle „vértisztító labdacokat“ kérni, s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban látható PSERHOFER J. névalírással el legyen látva és pedig 100 veres nyomásban. Fagy-balzsam, Keskeny utifü-nedv, Amerikai köszvénykenőcs, Por lábizzadás ellen, Gölyva-balzsam, Élet-essenzia (prági cseppek).

a hetvenes évek elején képviselővé is jelölték, de a hatalmas kormányparti jelölttel szemben (ki maga a főispán volt) kisebbségben maradt.

A fúzió azonban tért nyit az ő tettvégyának is. Tisza Kálmán ráruhászza az akkori Kővárvidék főkapitányát, hol adminisztrációs képességeit s erélyét annyira érvényesíti, hogy a megyék kikerekítése alkalmából Szolnok-Doboka s később egyúttal Beszterce-Naszód vármegye főispánjává nevezetik ki. Erős kézzel vezette a múlt év elejéig a két vármegyét; ipari, gazdasági és társadalmi téren a maradandó alkotások egész sorozata tanuskodik buzgalmáról, vezetők erélyéről, alkotó erejéről.

A gazdasági egyesület megteremtése, az 1879-ki deési kiállítás nagy sikere, az általa alapított nyomdai részvénytársaság, szövőgyár, a deési nemzeti színház ékesen szolgáló tanuk s mellett, hogy az összes társadalmi egyesületek vezetésének egész terhére hordozva, még korántsem merítette ki erejét. Maradt belőle más alkotásra is. Így például első sorban neki köszönhető a kolozsvár-deés-besztercei vasút, mely azóta a deés-zilahai szárnyvonallal bővülve, három vármegye vitális érdekeit szolgálja, a mellett, hogy igen jól jövedelmező vállalatá fejlődik nemsokára. Erősen kifejtett nemzeti érzéke, mely tetteit vezeti, kidomborult alkotásain, s ezek között a legutolsón is, mely főispánsága idejéből való: az oly sokat emlegetett naszói erdőségek ügyének rendezésén, melynek évtizedek óta vajdó nehézségeit, káros kihatásaikkal egyetemben, csak az ő erős kezének sikerült legyőzni.

Mint egyházkerületének főgonnokja, annak minden ügyében, igazgatótanácsában, közgyűlésében s folyó ügykezelésében lankadatlan buzgalommal működött. Nem egy diszes iskola és új templom hirdeti e világi főúr buzgóságát s áldozatkész támogatását, a király elismerése a Szent-István-renddel jutalmazta fáradozásait, de polgári erényeinek legszebb jutalmát mindenesetre abban a legújabb kitüntetésben találhatja föl, hogy a nemzet választottjainak választottja lett s a nemzet országos gyűlése őt választá meg elnökül.

— 2 —

VOLKÁNOK.

Ha fellobog a volkánoknak öble
S kitör az olvadó érc, a láva hull,
Szakadhat rá a felbő zápor-könye,
Csak ég a hegy elolthatlanul.

S hogy a szabadba lángtarajjal lép ki,
Hiába zúg a félvert harang,
Enyészó hamvadásig kell elégni
A belső tűznek, mely sustorg alatt.

A szív is épen így van mély sebével,
Kín — dalba, könybe mely nem önthető,
Legjobb, ha lassan, önmagától ég el,
Kiolta majd s lehúti az idő.

KISTELEKI EDE.

NAGY IMPOSZTOROK.

Életképek a régi időkől.

II.*

A Rákóczyak prófétája.

Drabicius Miklós 1597 táján született Morvaországban. Még nem volt 27 éves, mikor a fehérhegyi ütközet után, az evangélikus papoknak kiűzésével, Drabicius is elhagyta hazáját, hogy több hitorsosával együtt Magyarországra

* Az I. közményben a «Vasárnapi Ujság» f. évi 2-ik számában jelent meg.

jöjjen és pedig Rákóczy uradalmára, Ledniczre. Mivel még Morvaországban nőtt fel, egy posztókereskedő leányát, egyéb segélyforrás hiján maga is a posztókereskedéshez fogott.

Szerencsétlenségére nem sok idő múlva ivásra, kicsapongásokra adta magát, s ilyenkor mindenféle verekedésekbe keveredett. Egy ily alkalommal vásárról térve haza, utanonál támadták meg, s talán meg is ölik vala, ha véletlenül arra jövők segélyére nem sietnek.

Ha már Drabicius maga ellen zúdította a közvéleményt azzal, hogy elhagyta papi pályáját polgári foglalkozásra, még nagyobb megbotránkoztatást okozott durva magaviseletével és iszákosságával. Magyarországi hitorsosai nem is késtek őt sziléziai főlebbvalónak, Georgius Erastusnak és Laurentius Justinusnak följelenteni, a kik abban állapodtak meg, hogy Drabiciust fölfügesszék, s ha botrányos életmódját abban nem hagyja, egyházi büntetéssel is sújtják. E fenyegetés hatott s Drabicius egyszerre megváltoztatta életmódját.

Ekkor történt vele valami, a mi döntő fordulatot adott életének. Morvaországba akart utazni, hogy eladja ottani jószágait, de útközben felismerték, katolikusok között életveszélybe jutott, úgy hogy kénytelen volt visszatérni. Boszúságában, útja eredménytelensége s szorongatott helyzete felett, egész éjen át nem tudott aludni, s a mint így fél éberen, fél álmosan töprengött, egyszerre két nagy seeret látott támadni szemé előtt, egyiket éjszakeről, másikat, a még nagyobb, keletről. Ugyanekkor hangot hallott, mely így szólt: «Ne félj semmit, ne túrelmetlenkedjél, e seregek ide fog vezetni, hogy elnyomóitokat viszont elnyomjam.»

Másnap Drabicius elbeszélte látományát hitorsosainak, de ezek álomnak vélték az egészet s nem törődtek többé a dologgal.

Pedig az események nemsokára váratlan magyarázatát adták Drabicius látásának. A császári hadak mindenütt visszavonultak a svédek elől, s Rákóczy fejedelem már a svédekkel s a magyarországi protestánsokkal alkudozott, hogy Ferdinánd császárt kelet felől támadja. A császári sereg erősen meg volt tizedelve a svédek által, emezeknek már Cseh- és Morvaország is kezében volt, már csak a döntő ütközettől függött, hogy az osztrák ház hatalma örökre megsemmisüljön.

Míndez arra ösztönözte Drabiciust, hogy 1643 januárjában próféciáit újra megkezdje és pedig ezúttal bizonyos bibliai stíl formájába öntve, az apocalypsis mintájára. Álomában az elűzött cseh és morva lelkeseket látta egybegyűlve s midőn felébredt, egy hang szólt meg, következőket mondta:

«Hazádba akarsz újból visszatérni? De hogy készülsz erre? Nem olvasod a szentírást, a mi pedig világság és kalauz, vigasz és menekvés. Azért intelek, hogy hanyagságod idejét kipótold. Időm eljött, hogy az én és a ti ügyeket, az én nevem ügyét végrehajtsam s titeket hazátokba vezéreljelek, a mint előbb is mondtam nektek, hogy el fog jönni az óra, mely most eljött. Mert én szólítottam a keletieket és éjszakiakat, hogy jöjjenek és végezzék el, a mit előkéltem, s torlóják meg az igazságtalanságokat, a miket eselédem szenvedtek, kik éjjel-nappal hozzám kiáltanak. Mert azok is, a kik hazátokban visszamaradtak, erősen kiáltanak hozzám, és a titeket szintén. Mert senki sincs, a ki őket egyesítse és vigasztalja kiöntött haragomban. Azért figyelmeztetek téged és testvéridet, szolgálmat, kiket álmodban láttál, kiáltatok ti is és ne hallgassatok, mert Pharaó betöltötte már bünei mértékét.»

Vége megparancsolta a túlvilági hang Drabiciusnak, hogy a jelenést jegyezze fel s közölje testvéreivel is. Ezek most gyűlést tartottak, de nem tudtak megállapodásra jutni az írást, hogy visszatérjenek-e hazájukba. Abban a véleményben voltak, hogy ha tetszenék istennek, akaratát tudtukra adni, erre más embert szemelt volna ki, mint azt, kinek botrányos élete mindenki előtt ismeretes.

De Drabiciust mindez nem hangolta le. Hogy isteni küldetésének jelét adja, kétségtelen jegyekre hivatkozott: a homlokán levő szúrásra, égettetnek látszó arcára. Egyszermind kérte Istent, hogy tanut vagy tolmácsot adjon melléje, s a gondviselés ezt bizonyos Drahos Márton személyében jelölte ki számára.

Azon isteni utasításra, hogy látásait Rákóczy fejedelemnek haladéktalanul hozza tudomására, Drabicius közölte azokat Lednicz vára parancsnokával, Hódosival. Hódosi viszont Rákóczyt értesítette a rajongó férfi almaidról. De Rákóczy ügyet sem vetett a handabandákra, mivel ugyanis megtette már intézkedéseit. Minél jobban közeledtek a svédek Ausztria határaihoz, annál bizonyosabban jószolgát Drabicius az osztrák ház bukását, melyet elnevezett «átkozott háznak», «Akháb háznak», «hítségző zarnoki és mérges fajzatnak», III. Ferdinándot pedig «hítségző zarnoknak», «vérszopónak» és Pharaónak.

Ismeretes volt, hogy Rákóczy már rég idő óta alkudozott a svédekkel a császári megtámadására s 1643 végén csakugyan betérni készült Magyarországra. Ferdinánd, hogy megelőzze, Götz gróftól küldte ellene, ki kifosztotta a Rákóczy-ház magyarországi birtokait s Ledniczet ostrom alá fogta. A városból többekkel együtt Drabicius is a várba menekült s maga is el akart sütni egy ágyút a császáriakra, de oly ügyetlenül, hogy arczát elégette s egyik szemét is megsértette.

A császáriak most elhagyták Ledniczet s Rákóczy ellen mentek. Drabicius Hódosi által új próféciákkal zaklatta a fejedelmet, győzelemmel biztatva őt. Rákóczy végre magyarra fordította Drabicius jelenéseit, de alig olvasta azokat, tűzte dobta őket s azt mondta Hódosinak:

«Mondd meg ez embernek, hogy okosabb cselekedjék. Tölem nincs mit félnie, mert senki sem fogja látni nálam.»

Ezalatt Rákóczy seregét megverték; a császáriak újból ostrom alá fogták Ledniczet s Drabiciust magát is elfogták. Csak az mentette meg, hogy az őrség kapitulációjában kikötötte mindenkinek szabad elvonulását.

1647 októberében meghalt Rákóczy, kinek Drabicius annyiszor helyezte kiltatásá Magyarországon. Most a szédelgő, fián, II. Rákóczy Györgyön kezdte kipróbálni mesterkedéseit. Közölte vele, hogy Isten neki ajánlotta fel Magyarország koronáját atyja után, de véget kell vetnie a császári és pápa uralmának. Mindhiába, az ifjú fejedelemnél ép oly süket fülekre talált, mint atyjánál.

Ez időtájtban jött a híres Comenius Pukovára, a Rákóczyak birtokaira, hogy az ottani iskolákat jobb karba hozza. Drabiciusnak épen ilyen ember kellett, hogy szerepét újra kezdje s erre eszközül a nagy befolyású Comenius is felhasználja. Most már a fejedelem öcsésének, Rákóczy Zsigmondnak osztotta Magyarország koronáját s Comeniusot kérte föl, hogy Rákóczyt akcióra bírja. A jeles tudós épen nem viseltetett bizalommal Drabicius egyénisége iránt, kétségbe vonta látásai hitelt érdemlőségét, de mikor az menyire-földre esküözött s ég felé emelt szemekkel erősítette, hogy: «annyi könnyel kértem istent kíméltre, hogy kétszer is megfürdhettem volna benne, de mindhiába» — akkor végre Comenius is ingadozni érezte magában kételyeit, s Rákóczy Zsigmond helytartójához, Klobusiczky Andrásához fordult, jelenetén a dolgot urának, s kérni utasításait.

Annymira ment most már Drabicius vakmerősége, hogy nyíltan halálát és vesztét jósolta Rákóczy Zsigmondnak, ha Isten parancsait nem követi s az osztrák ház bukására nem szövetkezik. Mikor pedig az ifjú herczeg 1651-ben ol-tárhoz vezetett nejje, Henriette pfalzi grófnő három hóval férjhez menetele után meghalt, Drabicius nem mulasztotta el ezt is mint Isten büntetését magyarázni, a miért Rákóczy Zsigmond nem engedelmesskedett parancsainak. A kor babonás szelleme mellett nem tűnhetik föl meglepőnek, hogy már-már Rákóczy Zsigmond is felült a világesalonak s intézkedéseket tett a prófétáról gondoskodni, a mikor 1652 febr. 4-én Fogarason váratlanul kőbejött halála ismét keresztül húzta Drabicius számításait.

Rákóczy Zsigmond halálával Drabicius álombeli koronája ismét visszaszállt György fejedelemre. Egymásután zaklatták Drabicius és Comenius a fejedelem legbizalmasabb embereit: Kemény Jánost, Bisterfeldet, habár a család annyival nyilvánvalóbb volt, mert hiszen Erdély a portától függött s ennek beleegezése nélkül nem indíthatott háborút, már pedig a porta Ausztriával ez időben teljes egyetértésben állt. Végre Drabicius, Comenius közbenjárásával,

1657-ben Hollandban ki is nyomtatta jóslatait. Comenius, «Lux e tenebris» című művében 670 látását közli Drabiciusnak, köztük olyanokat, melyekben a német birodalmat a francia királynak, Sziléziát a Brandenburg-háznak ígéri oda. Száz évvel később a jóslat e része, mint tudjuk, beteljesült.

De felségserető látásai jutalmát nemsokára elvette Drabicius is. Magyarországi hitorsosai, a morva evangélikusok által a puehovi gyűlésen kérdőre vonatva, esküvel kellett kinyilatkoztatnia, hogy: «lelkemre veszem, mikép semmit, a mi kijelentésembe áll, nem koholtam, sem semmit azokhoz a magaméból hozzá nem tettem.»

Ez azonban nem volt elég a császári kormányoknak, mely utóljára is megelégette Drabiciusnak a dynastia elleni dühöngéseit, 27 teljes éven át, 1671 májusában elfogták s Pozsonyba vitték, hol megindították a pert ellene, mely alkalommal úgy az ő, mint tanui vallomását Bécsbe megferelték. 75 éves volt már ekkor Drabicius, de még börtönében is makacsul vonakodott jóslataiból bármit is visszavonni, s ragaszkodott mindvégig ahhoz, hogy sugallatait egyenesen Krisztustól nyerte.

Julius 14-én meghozták végre ellene az ítéletet, mely elrendelte, hogy a bakónak átadva, jobb kezét, melylyel istenkáromló iratait fogalmazta, fejével nyilvános helyen levágják, azután istentagadó nyelvével kiszakítsák szájából s pellengérré függeszszék, végül törzsét, fejét és kezét máglyára vive, irataival és könyveivel együtt elégezzék.

A pozsonyi piacon, július 14-én reggeli 8 órakor hajtották végre Drabiciuson az ítéletet. Mikor az ítéletet a pozsonyi tanácsház előtt még egyszer felolvasták előtte, két jezsuita és két franciskánus lépett hozzája hogy vigasztalja. De Drabicius s szavakkal utasította el őket: «Jól érzem magamat Istenben, tágulatok tölem!» Azután inasától levétköztette magát, s miután imádkozott, átengedte magát hóherjának, ki végrehajtotta rajta az ítéletet.

Egyes hagyomány azt mondja, hogy keze levágatván, még élve rántották ki szájából a nyelvével, s szegeztek szemé láttára a pellengérré, mit látva, elájult. Végre testét kezével, s a Lux e tenebris egy példányával vitték a városon kívül máglyára, hol elégették. Hamvát edényekbe fogták fel s a Dunába szórták.

EGY ISMERETLEN INTÉZET.

Csak e században jutottunk oda, hogy följegyezzük a megörökösök az időjárás napi szélségeit, hogy állítsunk meteorológiai intézeteket. Kezdetben teljesen össze voltak forrva a csillagászati intézetekkel, ezek rendkívül fontos levén, vajjon megengedi-e az égboltozat, hogy kifürkészse titkait a messzelátóval fölfegyverkezett emberi szem? — A felgyült adatokból Dove kezdett először olvasni s felállította a nevéről nevezett szélrövidítést, mely szerint a szél a nagyobb légnyomás helyről a kisebb felé fúj. Ő a meteorológia atyja, az ő sűrűgetésére keletkeztek Németországban önálló megfigyelési állomások. Az ő nyomdokain indult Buys-Ballot, ki a fentebbi szélrövidítést akként módosította, hogy a szél nem egyenes, de görbe vonalban mozog és pedig a Dove-féle szabály megjelölte iránytól az éjszaki félgömbön jobbra, a déli balra tér el.

Lassu léptekkel kezdett haladni az új tudomány s útjában kezdett kibontakozni a csillagászat gyámsága alól s csak a szegényebb nemzeteknél maradt meg eredeti helyén: a csillagvizsgáló falai között. Itt talált helyet először hazánkban is a gellérthegy csillagvizsgálóban, melynek tönkremenete után csak Schenzl Guidó foglalkozott hazánkban a meteorológiával, mint a budai reáliskola tanára, míg végre 1870-ben az akadémia javaslatára felállította a kormány az új tudomány hivatalos otthonát, melynek igazgatójává Schenzl nevezte ki, ki az intézet élén 1886-ig állott, midőn benczés rendtársai admonti apáttá választották meg.

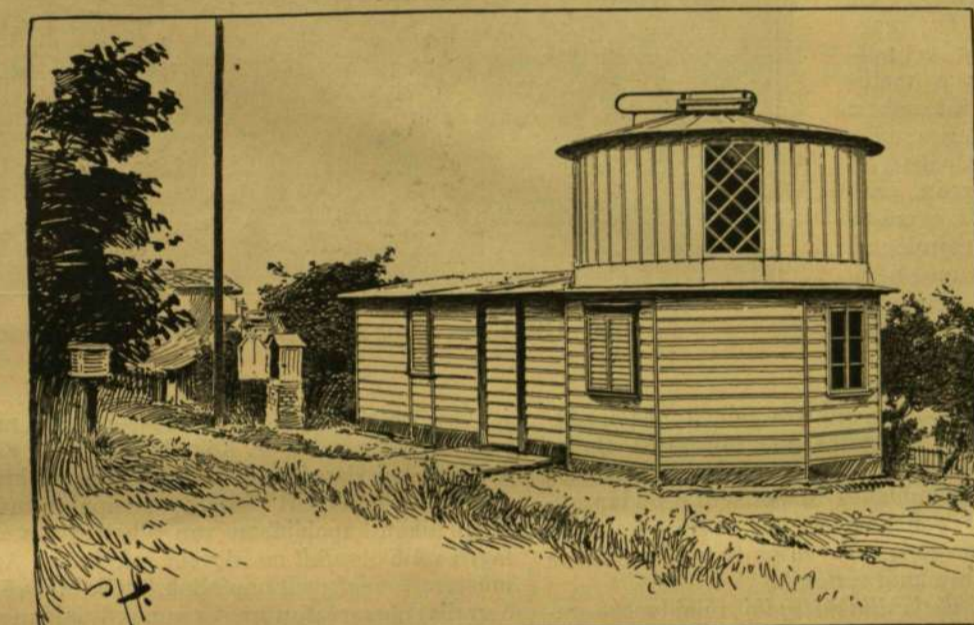
Ezen intézet az, melyre jelen cikkünknek czíme czélez: a meteorológiai magyar kir. központi intézet, melynek vezetőjévé Schenzl után hú munkatársa, a szerencsétlen véget ért Gruber Lajos egyetemi tanár lett. — A meteorológia szülő-anya, a csillagászatot hazánkban a

kalocsai Haynald-observatorium mellett sok ideig egyedül az ő-gyallai csillagvizsgáló képviselte, melynek tulajdonosát, Konkoly-Thege Miklós drt, két évi interregnum után, az ismeretlen intézet élére nevezte ki a múlt évi szeptember elsején ő felsége s egyuttal az intézet ideiglenes vezetőjének, Kurländer Ignác observatorinak, az aligazgatói czímet adományozta.

Mi csak most, a meteorológiai intézet fennállásának 21-ik évében jutottunk annyira, a hol más szegény nemzetek kezdik, hogy talán lesz, illetve van egy kalap alatt csillagászati és időjelző intézetünk.

Igen: időjelző intézet. Ez a modern meteorológiai állomások igazi neve: a régi adathalmazok kezd kisebb térre szorulni, s kevesebb, de gyorsan kézhöz kapott adatokból jelzik, sőt jósólják az időt a meteorológiai intézetek, naponként kiadott jelentésekben.

Az időjárás iránt ugyanis mindenki érdeklődik. Mohón kapkod a közönség Falb Rudolf naptára, az «Oesterreichisch-Ungarischer Kalender» után, melybe a linzi meteorologus a jövő év «kritikus napjai»-val fenyegető sárga bullettinét beragasztja és szelnek bocsátja. Szerencséseket, hogy csak képlegesek e szavak s nem e módszer követi, hanem sinekkel kirakott biztos uton, postával küldi szét őket a világ minden tája felé, mert ekkor igazán bebizo-

Konkoly Miklós tiszteletére rajzolta Hary Gyula.

A METEOROLÓGIAI MAGYAR KIR. KÖZPONTI INTÉZET CSILLAGVIZSGÁLÓJA.

nyulna, a mit a közönség nem akar hinni, hogy t. i. a szelek nem úgy fújnak, mint Falb Rudolf szeretné. Ekkor látná csak igazán a közönség, hogy mily szemfényvesztést üz egy ember e világgal a XIX. század végén. Vagy talán ő is a Fin de siècle egyik spezialitása, ő is meg akar magának szerezni egy hízlegó epithetont a mai ideges közönség jóhiszeműségének árán: a szelek szélhódosja diszes melléknevet?! — Sajnos, a messze távolban «késik a léghullám», mely azt meg fogja hozni egy «kritikus napon» Falb Rudolf részére, akár csak az, mely a kritikus napokat hozza a mai hiszékeny közönség megfélemlítésére. Tökéletesen igaza van Lakits Ferencz drnak abban, hogy Falb Rudolf népszerűségét a felületes hírlapi közléseknek köszönheti. Mert hiszen a hírlapok kihirdették tavaly is, hogy «október 18-án roppant kritikus nap lesz, s midőn a határidő lelet, beleértve a léghullám előző heti sietési s következő heti kesési idejét, nem emeltek ellene óvat, de szónéklül prolongáltak a váltót épen a mai napig (febr. 28.), a mikor a század «legkritikusabb» napja tisztelendő meg látogatásával Földünket, s egy fust alatt a szelvények bevónásának határidejét kitűzték 6400-ra, a mikor majd elpusztul a bűnös világ, melyben ma még akadnak emberek, kik e naivságokon mosolyogni mernek, hogy akkor majd mindnyáján kacaghassanak, mert nascetur ridiculus mus.

Falb a kérdés fősúlyát a kritikus napokra helyezi, melyeket kijelöl, a nélkül, hogy megmondaná merre, vagy legalább milyen fajta lesz; nem, ezt nem teszi, hanem kénye-kéve szerint osztályozza őket I, II. és III. osztályú kritikus napokra; első osztályú, tehát legrettentőbbek

egyeke volt mult a évi október hó 18-ika is, s a ki az ez időbeli időjárás kártyákat megtekinti, semmi különöset nem tapasztalhat. Egész Európában gyenge szelek uralkodtak, túlnyomóan derült éggel, különösen pedig nem volt észlelhető az a bizonyos «derült éggel párosult párateltség», mert az egész hónap száraz jellegű. Igaz ugyan, hogy a november 1-sején beállott Újhold jelenségével egyidejűleg lépett fel az első hó, de ezt is könnyen megmagyarázhatjuk egyedül a légkörben rejlő okokkal s a változást az időjelző intézetek meg is jóstolták.

E jóslatokban azonban nem igen bíznak s a mult év vége felé is ezt olvashattuk egyik napilapban: «Az időjelző intézetek derült, száraz időt jósólnak, csekély fagygyal; az igaz, hogy tegnapi javában havazott.» («Fővárosi Lapok» nov. 10.) Ha e híreseknek írója a 9-én vagy csak 8-ikán kiadott időjárás jelentést is kezébe veszi, bizonyára nem írja e sorokat a lapjába. Ő azonban a 7-ikén kiadott jelentést olvasta a vasárnapi lapokban, s ebből kifolyólag akarta a meteorológusokat kigunyolni, pedig azok maguk mondják, hogy jóslataik a jóslás helyére ma még 24, legfeljebb 48 órára érvényesek; Budapesttől keletre azonban továbbra is, vagy legalább következtetni lehet a jóslatból, a mellé rajzolt időjárás térképből s ez illető hely akkori barométer állásából az időre, tekintetbe

véve különösen a Buys-Ballot-féle szélforgási törvényt s a barométer változását. Ha ugyanis a gradiens, vagyis a barométer zérus foku hőmérsékletre és a tenger színére átszámított értékeinek különbsége két különböző helyen, vagy ugyanazon a helyen, de két különböző időben, nagy, s talán már a szél is megfordult: az időjárásban változás várható.

A budapesti meteorológiai magyar kir. központi intézet mindennap ad ki egy jelentést Európának az nap reggel 7 órakor észlelt időjárásról, melyet még az nap szét is küld, tehát gyorsabban kézhöz jut, mint a napilapok, melyek annak egy részét — a táblázatot — szintén közlik. E táblázat azonban nem elegendő arra, hogy abból vidéken az időjárás esetleges fordultára következtethessenek; erre okvetlenül szükséges az «időjárás kártya», mely Európa aznapi időjárását egyöntetűen s egyszerre áttekinthető alakban — synoptikusan — közli s ezért synoptikus kártya nevet is visel. E térképen az európai meteorológiai állomások felhőzete és szelei vannak minden egyes helyre felrajzolva s azonkívül a barométer zérus foku hőmérsékletre és a tenger színére átszámított egyenlő magasságu állásai 5 milliméterenként össze vannak kötve s mivel az egyenlő légnyomásu helyet kötik össze, izobár vonalaknak is nevezetnek. Az aneroid-(fém-) barometerek ezt a légnyomást közvetlenül mutatják s pontoságuk közönséges használatra teljesen kielégítő.

E jelentések megszerzése különösen gazdálkodó emberre nézve roppant előnnyel jár s elterjedésük a legnagyobb mértékben kívánatos. Az intézet ezeket bérmentes zétküliséssel jelenleg havonként 3 frtért adja. E kissé magas ár

oka az, hogy a szerényen javadalmazott intézetnek minden éves időjárás-kártyája két krajczárba kerül, melyhez még a sokszorosítás költsége járulnak s mind erre a földművelési minisztérium segélyén kívül csak az előfizetési pénzek képezik a fedezetet. A sokszorosítás költsége azonban a példányok számával fogván, nagyobb elterjedés esetén talán olcsóbban lesz kapható.

Mondottuk, hogy talán van, illetve lesz csillagvizsgálónk is. A mennyire tényekből következtetni lehet, ez igaz. Konkoly-Thege Miklós, kinevezetése után az ő-gyallai obszervatóriuma, — habár szabad használatát neki ő-felvége a meteorológiai intézet teendői mellett is megengedte, elhagyatottságra lett volna kárthatva, — mert hiszen történhetik, hogy a derült napokon éppen Budapesten időzik s mire Gyallára ér, beborul. (Ez megtörténhetik a nélkül, hogy a meteorológiai intézetben tudnák, mert az időjárást Európában az Atlanti-oczeán szabályozza s egyrészt annak meteorológiai viszonyait még nem ismerjük teljesen, másrészt pedig az esetleg nyugaton levő borulás hamarabb ér O-Gyallára, mint a felhők megmozdulását, illetve mozgásuk megváltozását Budapesten megtudnák, mivel a külföldi intézetek csak egyszer küldenek naponként a budapestinek táviratot, melyben esetleg az előző napi esti adatok is megérkeznek, mint ez a hamburgi és római táviratoknál történik.)

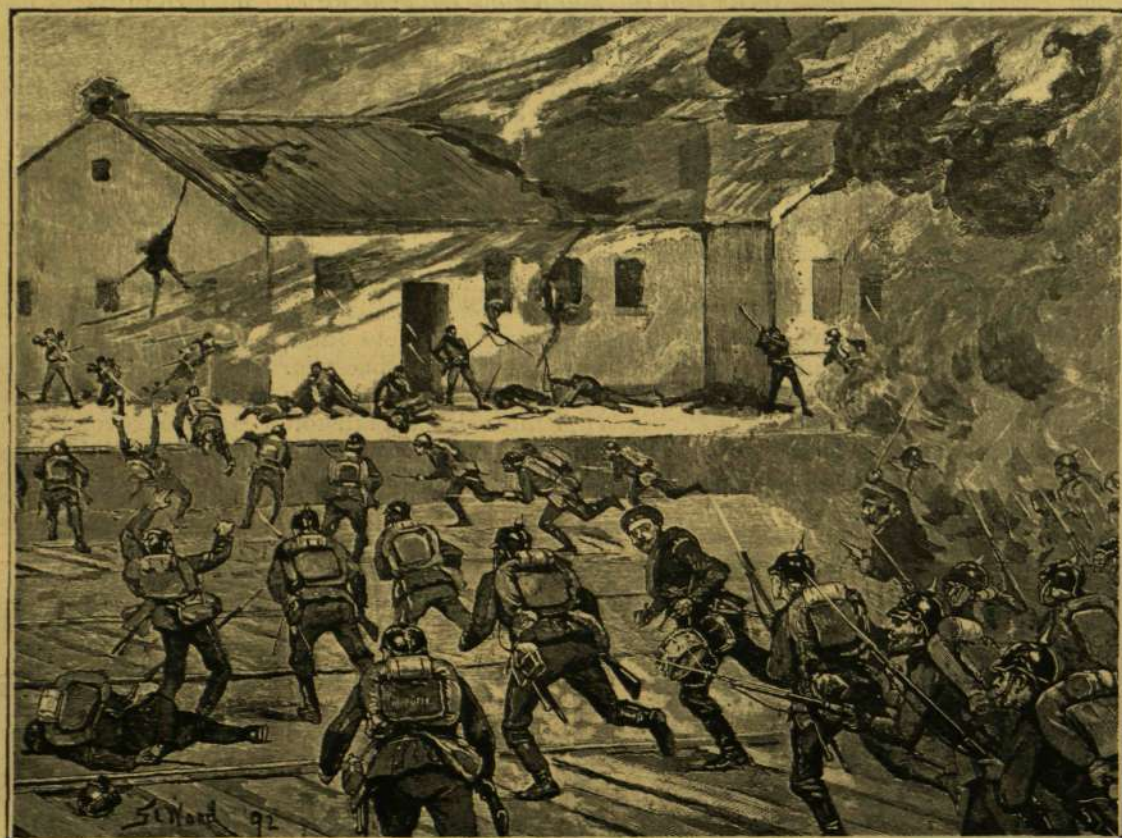
Az ő-gyallai csillagvizsgálót tulajdonosa eredetileg időöltési célból építtette háza tetejére,

azonban belátván fontosságát egy ily tudományos intézetnek hazánkban: a képünkön látható épületet állíttatta fel kertjében s azt a tudomány mai színvonalára emelte. Az épület legmagasabb kupolájában van elhelyezve az obszervatórium nagy 10 hüvelykes refraktor-meszselátója. E gyönyörű csillagászati műszert, mely a maga nemében ritkítja párját, szintén maga Konkoly Miklós tervezte s itthon készült, csak lencsés-

napfoltokból egy párt szintén bemutatunk. — E napfolt-megfigyelések különös figyelmet igényelnek részünkről azért, mert tudvalevőleg szoros összefüggésben vannak a Föld mágneses erejének ingadozásával, mely a m. kir. meteorológiai és földdelejelességi intézetben állandó megfigyelés tárgya volt keletkezésétől egészen 1890-ig s melyet ez év nyarán ismét újra kezd. Konkoly Miklós most azon dolgozik, hogy az ő-gyallai napfoltmegfigyelések s a budapesti földmágnességi adatok között az összefüggést megállapítsa.

Konkoly Miklós nemrég megújította régebbi ajánlatát, melyvel csillagvizsgálóját a nemzet rendelkezésére bocsátotta s addig is, míg a nemzet átvonná, a meteorológiai intézet kertjében a régi, időmegtározásokra szolgált, rozszant fakunyhó helyett csinos alaku, szét-szedhető észlelési kupolát állított fel, melynek rajzát szintén bemutatjuk. Magyarország közoktatásiügyi minisztere, méltányolva azon okokat, melyek Konkoly Miklós ajánlatának megtételére bírták: ezt elfogadta s egyúttal megbizta őt, hogy egy, Budapesten felállítandó, csillagvizsgáló részletes tervét dolgozza ki.

Ugyanekkor történt, hogy a magyar orvosok és természetvizsgálók nagyváradi vándorgyűlése feliratot intézett a közoktatásiügyi minisztériumhoz, melyben hivatkozva az általános elismert szükségére s azon körülményre, hogy a millennium évét is egy csillagászati tünemény pontos meghatározása hozta biztos tudomásunkra, méltónak mondja a nemzetnek, hogy ez ünnepre egy országos csillag-

«AZ 1892-IKI NAGY HÁBORÚ.» — SKIERNIEWIECZE ELFOGLALÁSA.

«AZ 1892-KI NAGY HÁBORÚ.» — AZ ALEXANDROVÍCI ÚTKÖZET, VILLAMOS VILÁGÍTÁS A NÉMET ÉS OROSZ CSAPATOK HARCZVONALA KÖZT.

vizsgálója is legyen s tekintettel arra, hogy ő felsége a citadella lebontását megengedte: annak helyére, mintegy a régi gellérthegi obszervatórium utódául, építtessék fel. Ez év folyamán Konkoly Miklós a tervet, mely szerint a meteorológiai és csillagászati intézet egyesítésék, a minisztériumhoz benyújtotta. A közoktatási miniszter e terv megvitatására egy, különféle szakkörök által kiküldött bizottságot hívott össze, melynek tagjai: az akadémia részéről: Kruspér István és Szily Kálmán, a meteorológiai intézet részéről: Konkoly Miklós és Kurländer Ignác, a természettudományi társulat részéről: Heller Ágost és Kövesligethy Radó, a magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésének központi bizottsága részéről: Gothárd Jenő és Lakits Ferencz, a budapesti tudományegyetem részéről pedig Fröhlich Izidor és Kondor Gusztáv lettek, elnökévé pedig Eötvös Loránd bárót nevezte ki a miniszter. E bizottság a múlt év november hó 17-én tartotta első ülését, melyen határozatba ment, hogy nagyszerű egyetemi csillagvizsgáló létesítendő a volt gellérthegi csillagvizsgáló utódául (de nem okvetlenül annak helyén), tanítási

cézlokra s azonkívül maradjon meg az ő-gyallai csillagászati obszervatórium jelenlegi vezetője keze alatt s működjék továbbra is azon irányban, melyen eddig haladt s melylyel méltán vonta magára a külföld figyelmét s vívta ki elismerését. Reméljük, hogy a megjavult pénzügyi helyzet minél előbb megengedi, hogy az elfogadott terv teljesedésbe menjen.

KOHÁNTYI GYULA.

A METEOROLÓGIAI MAGYAR KIR. KÖZPONTI INTÉZET BUDÁN.

A JAPÁNI NAGY FÖLDRENGÉS.

Régóta ismeretes, hogy Japán talaja vulkánikus, s hogy a földrengések nem szokatlanok itt. 1876—81 között Tokióban nem kevesebb, mint 377 földrengés volt különböző időkben. De legfeltűnőbb volt a múlt év okt. 28-án észlelt földrengés, mely az egész országban óriási károkat okozott, habár alig tartott két percig. Legtöbbet szenvedtek Ogaki és Gifu városok, hol földrengésen kívül nagy tűzvészek törtek ki. A két városban ezer-ezer embernél több pusztult el. Sokat szenvedett még Nagoya város, mely 125,000 lakossal bír. Kobi tengerparti város Higo mellett szintén elpusztult. A talaj az egész országban sok helyütt meghasadt.

Ennek a földrengésnek alkalmából mutatjuk be itt a Hinano tartományban fekvő Asamayama vulkán-hegység képét. A még most is működésben levő vulkán csúcsa 8282 lábnyira emelkedik a tenger színe fölé; az 1783-iki kitörése 48 községet pusztított el. Lasenby Liberty angol utazó, kinek rajza után ez érdekes kép készült, öt óra alatt mászott fel a kráterig igen fáradságos úton, csaknem folytonosan habuban.

AZ Ő-GYALLAI CSILLAGVIZGÁLÓ.

AZ 1892-KI NAGY HÁBORU.

(Folytatás.)

A fentebbi cím alatt a Londonban megjelent „Black and White” („Fekete és fehér”) című angol képes hetilap érdekesen és ritka katonai szakavatottsággal írja le a jövőd, 1892-ki nagy háborút, a mint ez a szerző fel fogása szerint valószínűleg le fog folyni. E nagy háború előzményeit s előrelátó eseményeit a szerző úgy írja le, mintha már megtörténtek volna s mint azt katonai és politikai szakemberek, a nemzetközi politika, valamint a hadászat terén jól ismert tekintélyek elképzelik és valószínűnek tartják.

Battenberg Sándor herceg orosz hadifogságban.
György szász herceg Czenstochaut elfoglalja.

Alexandrovo, május 4.

A hadsereg nagy örömeire György szász királyi herceg seregével többszörös erőszakkal menetelések után a rosenberg-tarnovitzi vonalon lévő sűppedékes és iszapos talaj átázolása után az oroszokat Czenstochaunál a város-bécsi vasút mentén meglepte. A helyőrség, mely egy gyalog és két lovas dandárból állott, elég jól védelmezte ugyan magát, de azért célt nem ért. A német csapatok Czenstochauval sokkal többet vesztek, mint Alexandrovo alatt. Így például a 22-ik sziléziai gyalogezred minden tízedik embere elesett, a midőn az orosz tömegeket egy erdőből küzte. E két ütközet kisebb mértékben az 1870-iki hadjárat *üörthi és spichereni* napjainhoz hasonló. Most csak az a kérdés, vajon képesek leendünk-e az eddig elért sikerrel, melyet leginkább mozdulatunk gyorsaságának tulajdonítunk, Dragomirov előrenyomulását *Lemberg* és a *kárpádi szorosok* ellen föltartoztatni. Az orosz vezérkar, úgy látszik, nem volt arra elkészülve, hogy Németország a lengyel határt átlépje. Míkép viselend magát Gurko tábornok Varsóban a mostani helyzettel szemben, ez oly kérdés, melyre a legközelebbi napok eseményei fognak válaszolni. Egyelőre Galicziából érkezett sürgönyökből, — hol osztrák szövetségeseink haderejük zömét összpontosították, — nem a legújabb híreket olvassuk. Parancsnokaik a teendők iránt maguk közt nem értenek egyet, nincsenek tisztában azzal, vajon védelmi állást foglaljanak-e el vagy pedig a medvét barlangjában keressék fel, a mint ezt a német tábornokok minden habozás nélkül megtették.

Schlieffen gróttól, a vezérkar a kitűnő főnökétől hallom, hogy a főhadiszállásba érkezett hírek szerint három orosz és két osztrák lovassági hadosztály közt Brody vidékén (a volynai határszállás) kemény és elkeseredett harcra került a sor, mely az osztrákok teljes megverésével végződött. Az osztrák-magyar lovasság valószínűleg tulajdon 3-ik hadtestét fődözte, mely Dubno irányában előre nyomult. Az óriási küzdelem után, mely egyes részleteiben a kereszt-háború harcaira emlékeztet, az orosz csapatjaikat összeszedve, az osztrák gyalogságra vetették magukat. A 27-ik gyalogezred Hartenau gróf (Battenberg herceg) parancsnoksága alatt Mannlicher ismétőlvel nem volt képes a győzelemért harcolni, s maga Hartenau gróf is hadifogságba került. Az egykori bolgár fejedelmet Szent-Pétervárra kísérik, hol számára a katherinenhofi császári palotában rendeztek be lakást. Hartenau gróf, kinek kardját nem vették el, abban a kitüntetésben fog részesülni, hogy azt a csárnak személyesen adhatja át.

Az oroszok éjjeli támadása. — Harcz villamos világitásnál. — Gurko tábornok veresége. — Visszavonulás Varsó felé.

Alexandrovo, május 7. reggeli öt órákor.

A Visztula melletti német hadsereg az oroszokat egy elhatározó csatában megverte, s Sándor császár katonái nyakra főre Varsó felé húzódnak vissza. Ez rövid szavakkal amaz éjjeli harc eredménye, melynek az imént szemtanuja valék. Az oroszok voltak az elsők, kik az éjjeli támadásokat divatba hozták. Ezzel az ismétlődő puskával okozott roppant veszteséget akarták elérni, de valamint a nyaktól feltalálóján legelőször próbálták ki a gép hasznavehetőségét, ép úgy az oroszok még sokáig meg fogják emlegetni az éjjeli harcok rendszerét, melyet legelőször is ök tüztek ki a modern hadviselés napirendjére.

Tegnap este 7 órákor a 3-ik és 4-ik német hadtest Alexandrovo körüli felvonulását befejez-

ven, a vasuti töltés mindkét oldalán *tűz nélküli* táborba szállt. Több irányban eszközölt kém-szemlékből kitűnt, hogy az oroszok zöme *Waganiek* nevű falu körül áll, és erejét folyton magához vont csapatokkal szaporította, melyek a Visztula jobb partjáról egy *Bobromitzi* közelében vert hajóhidon átkelnek. Minthogy arczelüket folyton sürű lovassági tömegek fűdtek el, kiküldött őrkjaraik kimerítőbb jelentéseket nem tehettek. Mindazonáltal egyik őrkjaraunk egy doni kozákok fogott el, kitől megtudtuk, hogy az előttünk álló orosz haderő az 5-ik és 6-ik hadtest, továbbá *Grodnowsky* dandárának, és a 3-ik hadtest maradványai, a fővezényeletet pedig a Balkán hőse: *Gurko* tábornok vette át. Ezen tudósítás nyomán *Gurko* azonnali megtámadatása lön elhatározva, mielőtt még egyéb csapatrészeket magához vonhatna. A sátrak azonnal fölszedettek. A támadásnak hajnalban kellett megtörténnie, a mint ezt annak idején *Frigyes Károly* herceg *Szadovánál* *Benedekkel* megtette. Az estét egy Brandenburger gyalogezredbeli tiszt nál töltöttem, kivel épen az előrsi vonal felé akartunk indulni, midőn onnan egy gyorsan vágató dzsida az át hirt hozta, hogy az ellenség táborából oly gyanus neszt hallatszik, mintha tüzrések és löszerszekerek mozognának. Midőn ezen jelentés több oldalról érkezett különbözők által ismételtetett, a kurtjelek tíz perc alatt a visztulai német sereget csatarendbe állították. Az éjszaka rendkívül sötét volt s a hold sűrű fekete felhők mögé jutván, onnan egyhamar elő nem bujhatott. Ekkor azonban mintegy varázsütemre több oldalról reánk bocsájtott villamos sugarak vakító fényvel árszították el a terpet. Egy darab ideig a mérőföldnyi hosszú sugarak, — a jelenkor hadi tudományának éjjeli lámpásai, — mozdulatlanul rajtuk maradtak, míg végre perccenként a reptet jobbról balról, elől s hátulról megvilágították. Az éfelle fényes sugarak a magaslatoikról is feltűntek. Amde a villamos világításnak ily helyen és alkalommal való alkalmazása azon hátránnyal is jár, hogy nemcsak az ellenség, hanem tulajdon állodásaink irányát is elárulja. Ezen eset itt is elő fordult, csak hogy tüzereink sokkal szemesebbek lévén, azon pillanatban, midőn az orosz tömegek sűrűségét kivették, pokoli gránát- és ürgölő-tűzet irányoztak ellenük. A válasz orosz részről nem késétt ugyan, de mivel ütegeik magasabban állottak, a golyók nagyobb része fölöttünk repült el. Sokkal hatásosabb volt azonban az oroszok puskatüze, mely jégzáporként hullott reánk, mire azon parancs lön kiadva, hogy a csapatok a földön meglapulva, ne löjjenek. Köztünk és az orosz gyalogság között körülbelül oly terpelemelés volt, mint *Mont-St-Jean* és *Belle-Alliance* közt, csak hogy az orosz állodás értékét tüzereink helyzete emelte, mivel sokkal magasabb helyen lévén fölállitva, tulajdon csapatjaik feje fölött reánk tüzelhettek, a mint ezt a mi 6-ik osztályunk Alexandrovonál az oroszok rovására tette.

Az oroszok ellenünk azzal a csendes kábult bátorsággal indultak, melyet a plevna agyagsáncok megrohanásában tanúsítottak. A villamos sugar világításánál a gyalogság tömegeit láthatuk, melyek a tűzfegyelm legiszorubb betartásával mentek a halál torkába. Nemsokára az ágyúk dörgését a puskák szintelen ropogása váltotta fel, mely annyival is inkább borzasztó volt, mivel a *füstnélküli puskapor* még az irányt sem árulta el, honnan a golyópapor jött. Mai naposság a csata fejlődése csak lassan halad, mert mindkét fél mielőtt szuronyharcra kerülne a dolog, fegyvereinek hatásával, nemkülönben a hadászat minden fogásaival kísérti meg ellenfele visszanyomását. Ezen alkalommal azonban a fejlődés nem tartott sokáig, mivel gyalogságunk az ide-oda való lövöldözést megunva, az ellenség szeme féhérebe kívánt nézni. A részünkről kiadott „szuronyt tüzz” vezényszóra, náluk is felhangzott az ehhez hasonló parancs, mire a két tömeg egymásra rohant. Mintegy húsz lépésnyi távolságban az oroszok megállottak, mintha lábuk valami nem látott akadályba ütköztek volna. Ezen akadályt egy erős vassodronyból font és vastag cölölpökhöz kötött méter magasú háló képezte, melyet a német utászok néhány óra alatt az ellenség valószínű rohamvonalára előtt készítettek. Ezen legújabb találmány a mult évi nagy hadgyakorlatoknál nagy feltűnést költvén, a császár különös parancsára azonnal a különféle csapattesteknek adandó

alkalommal való felhasználás végett beható tanulmányozás végett kiadatott. Magától értődik, hogy a hálón a vad futamban előre rohanó orosz gyalogsok két harmada keresztül bukkolt, mi által a roham erejét néhány percre teljesen elvesztette. E rövid időt a német zászlóaljok előnyösen felhasználva, a támadás eredménye többé kérdésbe nem jöhetett. A kézi tusa elkeseredetten folyt; lövések csak ritkán történtek, s habár Gurko bator, — ne mondjam retenthetlen, — katonai vitézül helyt állottak, végre mégis a német szívósság, a legénység példátlan összetartása, s a tiszték ernyedetlen figyelme, melylyel még a leghevesebb harc közepette is embereiket vezették, az oroszok erejét megerősítette. Kürtjeik és jelszajaik a visszavonulás megkezdését hangoztatták s az egész tömeg, — megfogya bár, de törve nem, — az éj sötétségében eltűnt. Hajnal hasadtakor a három angol mérőföld hosszú csatarend 10,000 orosz halott hevert, míg német részről a földszáncok és a sodrony háló körül mintegy három ezer halottat számítottunk. Nem akarom olvasni a véres csata részletességeinek leírásával untatni, de annyi bizonyos, hogy a mostani harcászat és hadászat a háború iszonyait korántsem kevesítette, a mint ezt sokan állítani akarták. Az ismétlődő puska gyilkos hatása mindkét részről valóságos hekatombákat kívánt meg, s a szuronytámadás aránylag csekélyebb vérpazarlásával csak a dráma befejezését képezte.

A német hadsereg visszanyomtatása.

(Külön tudósítónk távirata.)

Alexandrovo, május 5. délután 7 órákor.

A német sereg első nagy győzelmének híret egy kissé kellemetlen tudósítás váltotta fel, mely szerint *sziléziai* hadseregünket, midőn *Czenstochau* körül a további előrenyomulásra szükséges fejlődési mozdulatokhoz fogott, a 14. és 15-ik orosz hadtest *Vladimir nagyherceg* vezénylete alatt visszanyomta, minek folytán *György szász* herceg tervezett összpontosítását egyelőre végre nem hajthatta. Mihelyt azonban *Vladimir nagyherceg Gurko* megverését és *Varsó* felé való kényszerült visszavonulását megtudta, győzelmének felhasználása nélkül azon pont felé fordult, honnan a még mindig hátrafelé mozgó *Gurko* tábornokkal egyesülve, a német sereget újból megtámadhatná. Ezen pont valószínűleg az *Alexandrovo—Czenstochau—Varsó* vasuti vonalak csomópontját képező *Skierniewice* vidéke, hol ezeltől több évvel három hatalmas európai fejedelem — kancellárjaik kíséretében — találkoztak. *Skierniewice* tehát valószínűleg az orosz-német hadjárat Waterloója leend, a nélkül, hogy egyelőre a döntő csata Wellingtonját meg lehetne nevezni.

Nagy izgalom Brüsszelben.

(Scudamore F. külön tudósítónk távirata.)

Brüsszel, május 5.

Antwerpennek az angol csapatok által való megszállását itt nem fogadták osztatlan tetszéssel. Azon mindenestre agaszott körülmény, hogy a megszállás tárgyában a két ország kormányára közt folytatott alkudozások úgyszólván az utolsó pillanatig titokban tartottak, nagyon megingatta a közvélemény bizalmát a mérvadó körök bölcsességében.

Brüsszel, május 7. délelőtt 10 óra.

Épen most hallom, hogy a csapatok *Sir Evelyn Wood* alatt Antwerpenbe értek. Sokan nem akarták elhinni, hogy ez csakugyan bekövetkezhetik és Brüsszel különféle politikai színezetű klubjaiban mindenki arról beszél, hogy Franciaország Belgiumot elfoglalandja, a midőn aztán itt egy másik Waterloóra számíthatnak. Miért késtek idáig a német csapatok? Hiszen előrelátható volt, hogy Németországnak csakis erre, nem pedig Svájc felé kell a francia inváziót megelőznie. Antwerpennek az angol csapatok által való megszállása keveset változtat a dologon, mert végre az ottani erődítmények bírása még korántsem jelenti, mintha ezzel Belgium területének semlegességét fenn lehetne tartani. Franciaország, hadseregének gyors és szabatosan keresztülvitt mozgósítása által felbátorítva, Németországot Belgiumon keresztül előre nyomulva meg fogja támadni. A mint halljuk, az 1-ső és 2-ik francia hadtest *Maubeuge*, a 3-ik és 10-ik *Hirson*, a 3-ik és 9-ik *Givet* alatt tá-

borozva néhány nap múlva *Namur* vidékén fognak összpontosítani. Mindenki figyelemmel kíséri a *Namur*-ban felállítandó hadsereg mozdulatait, miért is tüstént oda sietek.

Namur, május 8.

Az itteni lakosság, nemkülönben a helyőrség rokonszenvre teljesen a francziák részén van, mely változást leginkább *Antwerpen* megszállása idézte elő. A városban a legfuresabb hírek keringenek. Azt beszélék, hogy a belga csapatok a francziákkal egyesülve Németország ellen fognak indulni, s a *Lüttich* erőd, valamint a *Charlerouse* a németek útját állandják. *Namur*, melyre a belgák sokáig oly büszkék voltak, erődítményeivel vajmi keveset nyom a latban, s a német tüzérég működésének nem sokáig fog ellentállni. Mindezen híreket csak azért mondom el, hogy belőlük a nép hangulatát felismerhesse. E pillanatban hallom, hogy *Maubeuge* és *Valenciennes* a francziák a határt átlépték, s hogy a *mons* és *philippeville* belga helyőrségek a francia csapatokat lelkesen fogadták s szolgálataikat *Saussier* tábornoknak felajánlották.

A négy hajóhad találkozása.

Az edinburgi herceg, mint az angol hajóhad parancsnoka.

A belga terület átélése Franciaország részéről mindenestre elhamarkodott ténynek mondható. Valamint Anglia nem mulasztotta el *Antwerpen* megszállását, úgy magától értődik, hogy a Balti-tengert, a Beltet és a többi tengeröblöket Francia- és Oroszország ellen meg kell védenie, nehogy ezen hadászatiilag oly fontos pontok ez utóbbiak hatalmába kerüljenek. A *Jahde*-öbölben egy erős francia-orosz hajóhad — hat francia és hat orosz véreztet — horgonyozott, mielőtt az kellett következtetnem, hogy német részről ezen erőkeifjést figyelembe nem vették. Nagy meglepetésemre a megérkezésem utáni napon a most említett hajók, minden látható ok nélkül éjszakai irányban elindultak. Utóbb aztán a rejtélyt az angol fehér lobogónak a láthatáron való feltűnése fejtette meg. Az angol hajóhad három nagy tömegben lassan haladt előre. A jelzésekből, nem különben a hajókon látható jelzők és ellentengernagy lobogókból kivettem, hogy a fővezénylet az *edinburgi herceget*, továbbá *Seymour* és *Adeane* ellentengernagyokat illeti. Az óriási hajóhadat két óra múlva tíz elsőrangú hadihajó követte. Magától értődik, hogy azon este, ha ezen négy hajóhad közt összeütközésre kerül a sor, ez lett volna az újkor legnagyobb és legvéresebb tengeri csatája. Így azonban az edinburgi herceg felkérte a francziákat, hogy *vomuljanak vissza*, az oroszoknak pedig *tudukra adatta*, hogy *Kronstadt*-ba való visszatérésük elé semmiféle akadályt nem fog gördíteni. A francia hajóhad parancsnoka, *Planché* tengernagy, valamint *Sestakov* ellentengernagy az egyesült angol-német haderővel szemben becsülettel visszavonulhattak, mivel ellenszűgésük csakis hiábavaló vérontást okozott volna. A válasz megadására az edinburgi herceg nem tűzött ki határidőt, s csak azt kötötte ki, hogy ajánlatának el nem fogadása esetére a francia tenger-nagyi hajón a hollandi lobogó tüzessék ki. Magától értődik, hogy mindenki az „Immortalité” lobogós hajót kísérte figyelemmel, honnan a kívánt válasz várható volt. Az idő lassan múlt, de mindannyiunk szeme a francia hajón csüngött. Egyszer csak az árbocról az orosz hajók elindulását jelezik, melyek a finnlandi öböl felé tartottak. A francziák mellettünk haladtak el, s ezeket Seymour tengernagy hat hajója követte; az oroszokat nyolcz első osztályú véreztet hajó tartotta szemmel. A békés elválást leginkább azon körülmény tette lehetőséggé, hogy Oroszország idáig Angliának hadat nem izent, de különben is a háromszoros túlerővel szemben *Planché* és *Sestakov* tenger-nagyk a haszlatlan vérontást bölesen elkerülték.

Az angol csapatok Trapezuntnál partra szállni készülnek.

Erzerum megvédeése. — A törökök, valamint az angolok szokás szerint élneknek.

(Scudamore F. ur külön tudósítónk távirata.)

Karakurghan ápril 29.

Midőn ezeltől hét nappal Trapezuntból elutaztam, a lakosság izgatottsága tépőzpontját érte el. „Az angolok jönnek!” kiáltá minden ember.

Három angol hadtest Samzun és Sumla felé Trapezuntba siet, hogy török és olasz szövetségeseinek segélyt nyújthasson. Mindezen hírek szájról szájra jártak, de végtére oly ember is akadt, a ki azt mondta: az angolok gazdagabban az oroszoknál, jó lelkek, de semmivel sem tördőnek, egy szóval sokkal butábbak. Részemről szerettem volna az angol csapatok partraszállását tulajdon szememmel látni, de erre hiába vártam. Híre járt, hogy az oroszok *Karsból* nyugat felé indultak, *Erzerum* ellen, s habár ott 50 ezer török katoná áll, eddigelé még a legkisebb előkészületek sem tettek az ellenség feltartóztatására. *Erzerum* három kapu, a *stambuli, ardhani* és *karsi* kapu lehet jutni. Ezekből *Ardahan*, *Kars*, *Van*, *Erzinghan* és *Trapezunt* felé vezetnek az utak. *Erzerum* a *Musi*-hegyről kapja ivó-vizét. Ha most valamely ellenség ezen magaslatoit elfoglalja, a város az erődökkel együtt víz nélkül marad; már pedig *Erzerum* a törökök legutolsó erődített helye Kis-Ázsiában. Az *erzerumi* citadellára szánt milliók az idén is ép úgy elveszték, mint az 1874-iki háború előtt. Vajon helyre jutottak-e a tophanei arzenálban készült *Krupp*-ágyúk, ezt az előzmények után alig hiszem.

Az oroszok visszaveretése.

A háború borzadalmai.

Kopra Kő mellett, május 2.

Felhasználom az alkalmat, hogy önt, egy *Erzerumba* induló török tiszt által a történetéről értesítem. Erzerum felé vett utamban mindenütt a legnagyobb zavart és felindulást vettem észre, mert híre járt, hogy az oroszok nagy haderővel *Kars* felől erre tartanak. *Ghazi Mukhtar pasa*, ki csak ezeltől néhány nappal érkezett *Erzerumba*, megfogadta, hogy ezentúl az oroszok többé nem előzik. Szavát emberre is váltotta, mert alig, hogy a várost elhagytam, egy nagy ütközet nyomaira akadtam. Mindenütt mezelen hullák, ágyúgolyóktól ketté szakított lovak, földött tár- és löszerszekerek, összeroncsolt ágyúk, egy szóval a háború minden iszonyai voltak láthatók. Utóbb már elhagyottan fekvő sebesülteket is találtam. Ezek, kivétel nélkül, törökök voltak s borzasztó sebeik dacára, lelkesedéssel emlegették a *moszkovók* megveretését és futását. Egy fiatal nizamtól hallottam, hogy a visszavonuló oroszokat a basibozukok üldözik, kik a csatatéren minden egyes orosz sebesültet kegyetlenül megközölvén megöltek. Ezen állítás igaz voltáról tulajdon szememmel győződtem meg, a mennyiben az orosz halottak iszonyu módon megcsontított testeint a legvadabb düh jelei voltak láthatók. *Salem Bey Agris*, kinek szivességéből e sorokt önhöz juttatom, a többek közt elmondta, hogy a kozákok előbbeni harczodorktól eltérve, eleinte löfegyvereiket használják s csak azután nyulnak hosszú dzsídálkhoz, melyekkel ellenfeleiket lovat leszűrik. Mielőtt a bejtől elbuzsúztam, azt kértem tőle: „merre lehet most a török sereg?”

— „Bilémem! (nem tudom) Inshallah, Karsba ment.” ...

A skierniewicezi ütközet.

Az oroszok megveretése és visszavonulása Varsó felé.

(Lowe C. úr külön tudósítónk távirata.)

Skierniewiceze, május 18.

Az események lefolyása gyakran éles gyűnt úz a közelmúlt időkbel. Ezeltől alig nyolcz évvel, vagyis 1884 szeptember havában az orosz, német és osztrák császárok *Bismarck*, *Kálnoky* és *Giers* kancellárok kíséretében a lehető legbekesebb hangulatban voltak együtt a skierniewicezi kastélyban, hol az európai béke állandóságáról tanácskoztak, most pedig a német sereg gránátjai romba döntötték a fényes termekeket és csarnokokat.

Az egyesült orosz csapatokat, u. m. az 5-ik és 6-ik hadtestet *Gurko* tábornok s a 14-ik és 15-ik hadtestet *Vladimir nagyherceg* alatt ma a szász király által vezényelt sziléziai és visztulai német sereg teljesen szétverte. Az oroszok *Varsó* felé vonultak vissza. A mint multkor sűrűnyomban megjósoltam, ezen ütközet az orosz-német hadjárat *Waterloóját* képezte. Utolsó sürgönyömben felemlítettem, hogy *Vla-*

dimir nagyherceg dacára annak, hogy a *sziléziai* német sereget *Czenstochau*-nál visszanyomta, tekintettel Gurko tábornoknak *Alexandrovonál* szenvedett vereségére, nem használta fel győzelmét, hanem *Gurkóval* egyesülten a szász királyt akarta megtámadni. A két vezér csakis *Skierniewiceze* tájánál egyesülhetett, hol az alexandrovi és czenstochaui vasúti vonalak érintkeznek. Amde a visztulai német sereg az alexandrovi győzelem után nem mulasztotta el Gurko üldözését, csak hogy az általa szétrombolt hidak helyreállítása sok időbe került. Ötödnapra *Vlokanekre* ért elővédünket az orosz tüzérég erősen zaklatta, a nélkül, hogy állodását felfedezhette volna. A szász király parancsára, ki hatvanegyes éves korának dacára mindenütt az első, a magdeburgi gyalogezred 8-ik zászlóalja *Wusterhausen* őrnagy vezénylete alatt éjjel komponon a Visztulán átkelve, épen akkor üttött az orosz tüzérékre, midőn ezek hajnal hasadtakor véres munkájukat újból meg akarták kezdeni. A régi „Dessauer”-ek szuronyrohammal vették be az orosz üteget, melynek legénységét az utolsó emberig megölték vagy elfogták. Menetelés közben az orosz dragonyosok és kozákok folyvást nyakunkon ütköztek és csak akkor tágtítottak, midőn az ismétlődő lőtávtálatába jutottak.

(Folytatása következik.)

I. NAPOLEON ÉS KORA.

V.

Napoleon bukása.

A francia katoná sohasem harcolt vitézebbé, de nem bízott véreibeiben. Minden mozdulat, melyet nem értett, nyugtalanította. Azt hitte, elárulják. Mikor Saint-Amandnál az első ágyúk eldördültek, egy vén káplár lépett a császárhoz. „Felség, — monda, — ne bízzék Soult marsallban; bizonyosra veszem, hogy elárul bennünket.” Mindazonáltal úgy mondják, a győzelem már bizonyos volt, a mikor egy porosz hadtest lépett közbe, melyet francia hadtestnek vélték, s a kozka egyszerre megfordult. *Wellington* herceg támadólag lépett fel; az éj leszállt, a katonák már császárhoz alakját sem különböztethették meg, pedig csak benne volt bizalmuk. E perczben minden rend felbomlott; csak a gárda állott még ellent, tömött négyzöget formálva a porosz lovasság ellen, mely tátongyorokékat nyitott sorokban. Egy kiáltás hangzott fel minden ajkon, mintha egy gondolat dobantotta volna meg a szívet: „A gárda meghal, de meg nem adja magát!” „Ne adjuk meg magunkat,” ismétlék százszor a katonák még akkor is, mikor már csak másfélszázan voltak. De minden hiába való volt; a csata sorsa el volt döntve. Sokan megölték magokat, hogy túl ne éljék Franciaország vereségét. Magára *Napoleonra* is átragadt az általános kétségbeesés. A megszállás legnagyobb hevében kereste a halált, de nem találta.

Ép azon volt, hogy serege romjait összegyűjtse, a mikor a képviselői kamara elnökének egy levele visszahívta Napoleont. Junius 20-án érkezett vissza Párisba, de nem is mert a Tuileriákban szállani le, a kis Elysée-palotában helyezkedett el. Tudta, hogy a parlament forrongásban van csatavesztése miatt. „Hadat fognak-e izenni most nekem?” kérdegette aggodalmasan bizalmasait.

A gyorsan összehívott kamara ülésén *Bonaparte Lucien* jelent meg a császár nevében. Brumaire 18-ika emberének láttára általános ingerültség támadt. Lucien fenyegették, a császárt szidalmazták. „Csak egy ember áll közöttünk s a béke közt, — kiáltja a köztársasági *Lacoste*, — menjen, távozzék, s a béke biztosítva lesz.” *Lafayette* számon kérte azt a három millió francziát, ki Napoleon nagyraavágásának esett áldozatul. „Eleget tettünk érte, — fejezte be beszédét, — most kötelességünk a hazát megmenteni.” Mindenfelől ingerülten visszhangozták: „Mondjon le, vagy pedig leteszünk.” „Egy órát várunk; egy órát s nem többet.” „Ha egy óra alatt nem mond le — tette hozzá *Lafayette* — letételt fogom indítványozni.”

Küldöttség ment az Elysée-palotába, hogy tudtára adja Napoleonnak a törvényhozás óhaját. *Napoleon* egyedül maradt barátaival s megfogalmazta lemondási nyilatkozatát, mely-

ben politikai pályáját befejezettnek jelentve ki, maga helyett fiát proklamálta császárnak.

A császár lemondásának híre gyorsan terjedt el Párisban; ácsorgó tömeg állta körül az Elysée-palotát. Junius 24-én a tüntetések fenyegetékké váltak. A császárt kívánták látni. «Le az árulók-kal!» kiáltották egyre. Az ideiglenes kormány nyugtalanokdva követelte, hogy Napoleon hagyja el Páris. Titkon akarták eltávolítani. Híntőkat állítottak a Faubourg-st-Honoréi palota főbejárata elé s míg a néptömeg odatódulva várta a császárt, addig ő a Marboeuf-utca felől egy más hintóba ült, mely Malmaisonba vitte.

Ezalatt az osztrákok átlépték a Rajnát; Wellington Páris felé nyomult, megelőzve Blücher-t. Napoleon Párisba írt, hogy tábornoki kardjával együtt meghatalmazást kérjen az ellenség ellen menni s azután a számkivetésbe. «Bolondok-nak tart», jegyzé meg Fouché s elhatározták, hogy haladéktalanul Rochefortba küldik, hol már két fregatta várta, hogy Amerikába szállítsa.

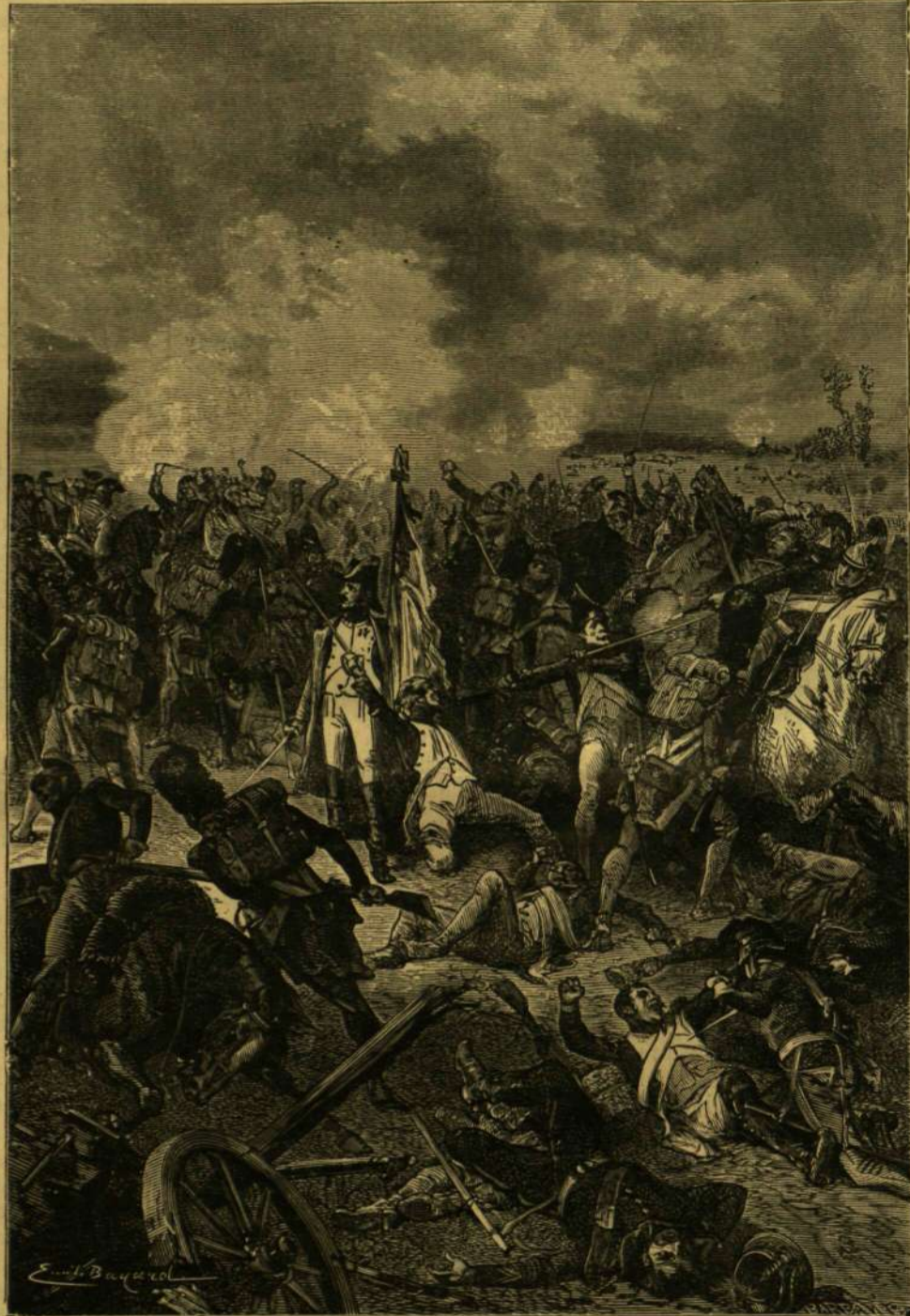
Junius 29-én, este 6 órakor kezdte meg nagy útját a császár. Lassan utazott, mindenütt bámuló és meghatótt néptömeg tódult nyomába. Niortban meg akarták szökettetni, hogy a helyőrség élére állítsák. Aix szigetén József fivére jött elbucuszni tőle s ajánlkozott, hogy helyette kiadja magát az angoloknak; a két fivér hasonlósága elég alkalmas volt arra, hogy idegeneket megtéveszzen. De Napoleon visszautasította a nemeslelkű ajánlatot, s némi habozás után Anglia regens hercegének írt, az angol nemzet oltalma alá bocsátva magát, mint leghatalmasabb és legnemesebb ellenségének.

Az angol kormány — sajnos — nem késelt megragadni az alkalmat, hogy visszaéljen a hős ember bizalmával. Egy összehívott tanács meghányt-vetett minden módozatot, melylyel őt ártalmatlanná lehetett tenni. Börtön a durbantoni várban, vagy a londoni Towerben, Napoleon kiszolgáltatása XVIII. Lajosnak, kivégzetése, végül a Szent-Ilonára való deportáció, mindez szóba került, s csak Sussex lord érélyes ellenzésének lehetett tulajdonítani, hogy a barbárnál barbarságosabb rendszabályok helyett a Szent-Ilona szigetére való deportációt fogadták el.

Az a terv, hogy Napoleont életétől foszszák meg, nem állott egyedül. Franciaország egyik legtekintélyesebb lapja tette magáévá azt az eszmét, hogy Anglia hadi tanács elé állítsa a császárt, mely kimondja halálos ítéletét. Blücher kevélyen hangoztatta, hogy agyon kell lövetni Napoleont ugyanott, hol ő Enghien herceget agyonlövötte. Nem idegenkedtek attól az eszmétől sem, hogy Európa fejedelmeinek ítélőszéke elé állítsák, mint egy nemzetközi bűnöst.

Anglia határozatáról egy «Bonaparte tábornok» czimzett írt értesítette Napoleont, ki érélyesen emelte tiltakozó szavát az eljárás ellen. Ő nem fogolyként, hanem szabad emberként folyamodott Angliához. «A történelemhez felebezek, — írta végsőoraiban, — az meg fogja mondani, hogy egy ellenség, ha húsz évig folytatott háborút az angol néppel, s balsorsában szabadon kerestt menhelyet annak törvényei alatt, mivel adhatta volna világosabb bizonyítékát becsülésének, bizalmának?»

A tiltakozásnak nem lón foganatja. Augusztus 8-án a «Northumberland» hajó Cockburn parancsnoksága alatt kifeszítette vitorlát s magával vitte Napoleont császárt és még egy gyalog ezredet, mely Szent-Ilona sziget helyőrségét

«A GÁRDA MEGHAL, DE MEG NEM ADJA MAGÁT!»

m. perczet s egy korcsolyázó ember kedvező szélben 2 percz 12 m. perczet vesznek igénybe egy angol mérföldnyi utnál. Leglassabban haladnak a kerékpár s az evező, mert ezeknek 2 illetőleg 6 percz kell, hogy az angol mérföldet megtegyék. A villamos erővel továbbítandó vasuti vonatokat egyelőre csakis teher szállításra alkalmazzák fokozott gyorsasággal, a midőn az angol mérföldet 30 másodpercz alatt meg lehet tenni.

A villamos vonat gyorsaságának személyek szállításánál való felhasználását egyelőre azon körülmény nehezíti meg, hogy a roppant erőt kifejtő légnyomást sem az utasok, sem pedig a vonatkísérő személyzet nem lennének képesek kitarítani. E bajon azonban a kocsiaknak adandó különös alakkal akarnak segíteni.

Ugyanis rendkívül alacsony, hegyes elejű kocsiakat akarnak alkalmazni, mi által a légnyomás ereje tetemesen meggyengülne. Az e részben megejtett kísérletek Amerikában az elektrotechnika, nemkülönben

volt szánya. Hetven nap múlva egy sötét, kopár sziklatömeg előtt kötött ki. Ez volt Szent-Ilona. (Vége következik.)

GYORS UTAZÁSOK.

Mai napság a továbbítás eszközeinek bővítését vágyunk. Az emberek a gőzérővel átrepült mérföldeket — értjük angol mérföldeket — másodperczeket számíttják s azt találják, hogy a gyorsaság netovábbja még nincsen elérve. Jelenleg a leggyorsabb vasuti vonat egy angol mérföldet (1609 métert) 49 másodpercz alatt tesz meg. Utána a vitorlás szán következik, melynek ily távolságra 1 percz és 10 másodpercz kell. A vágató (gallopirozó) ló 1 percz 35¹/₂ másodperczet, a torpedó löktető 1 percz 50

a mechanika legújabb vívmányainak felhasználása mellett, a sikert biztos kilitásba helyezik, a midőn a gőzérőnek mint szállító eszköznek uralma végét fogja érni. Edison-nak a philadelphiai egyetemen tartott előadása szerint a villamos vasutak ily módon átalakítása már csak rövid idő kérdése.

EGYVELEG.

* A hullágetések száma már Gothában is elérte az egyezret.

* Walther von der Vogelweide hirneves középkori költő családjára vonatkozólag érdekes okiratot találtak az innsbrucki állami levéltárban, mely a XV-ik századból ered s egy Vogelweide nevű lovagról szól. Uglátszik, hogy a költő is Tirolból ered

* A fokföldi gyémántok sárgás színét egy francia vegyész gyenge anilin oldattal képes el-tüntetni, úgy hogy ezek a gyémántok a sokkal drágább kelet-indiai vagy braziliai gyémántokkal egyformának tűnnek fel. A csalást dörzsölés útján vagy nagyító üveggel nem lehet észrevenni, de egy kis nitrin sav vagy alkohol már megmutatja s ezért a gyémántkereskedők most azzal is szoktak kísérleteket tenni.

* A csecsemők beszédése. Mivel a hús tartóssá tételére a só oly hatásos, már régen szokássá lett, különösen keleten, az újonnan szülötteket is rendszeresen beszózni. Ezt a szokást Ezekiel proféta is felemlíti, habár — legalább későbbben — a zsidók megelégedtek azzal, hogy a csecsemőket sós vízben megfürösztötték. Jelenleg a kisdetek beszédése különösen az örményeknél divatos. Erivan vidékén az egész testet megdörzsölik porsóval, különösen a váll, torok, ujj, stb. mélyedéseit s ezenkívül a gyermek három óráig keresztül sóban van. Ott, a hol ezt a szokást már abba hagyták, a többiek őket a «be nem sózott» örményeknek csufolják. A görögöknél az újszülötteket sóval hintik be, Kis-Ázsiában Izauria hegyi lakói 24 óráig tartják a kisdetet sóban, úgy, hogy nem ritkán göröcsöket kap az «erősítő» szertől. A régi szokás nyomai még művelt népeknél is megmaradtak. A Rajna mellett ugyanis a német paraszt sőt tes a kisdéd füle mellé, pályájába vagy épen nyelvére, mert azt hiszi, hogy a gyermek értelmesebb lesz s megmenekül a gonosztól.

* Ősrégi szárított növényekből érdekes kiállítás látható a berlini botanikai múzeumban. A növények 2—3000 éves egyiptomi sírokból erednek. Nagyjórésze oly ép, hogy teljesen meglehetett ismerni őket s némelyiknek színe is jól megmaradt, így a pipacsnak s a mi buzavirágunk és szarka lábunkhoz hasonló virágoknak.

* Anglia régi hitelezőjének utóda halt meg most Florencében: Peruzzi Ubaldino városi tanácsnok. Egyik öse, Peruzzi bankár, 1356-ban III. Eduárd angol királynak 3 millió forintot kölcsönzött a francia hadjáratra. A király a kölcsönt nem adta meg s a Peruzzi-bankház meg is bukott s Florencében nagy válság támadt. A követelés természetesen azóta elévült.

* Gyors főzés. A lipcsei-vörös-kereszt egylet kiállításának megnyitásakor a szász király a külföldi katonai attachéknak a kiállításban levő tábort konyhák használatmódját is bemutatta. Egyik rendszer szerint 10 percz alatt lehet elkészíteni a vastagteleket és mártásokat, a másik szerint egy óra alatt teljes nagy ebéd áll a megérkező katonák rendelkezésére s van oly konyhakészlet is, a hol a pecsenyét 24 óráig lehet melegen tartani úgy, hogy nem száradnak el s jó ízük is megmarad.

* Sarah Bernhardt, a sok oldalú művész, most az irodalomban is kísérletet tett, egy san-franciskói lapban közölt kísérleties novellát, melyet általában sikerültnek mondanak.

KORELNÖKÖK ÉS ELNÖKÖK AZ ÚJ ORSZÁGGYŰLÉSEN.

Minden ház, még a legszebb palota is, mielőtt ház lett volna, nem volt egyéb, mint téglák halma. Ez alól a szabály alól maga a Tisztelt Ház sem kivétel. Mielőtt «Ház» alakulna, csak különféle kaliberű férfiak konglomerátuma, kiknek a mandátum adja meg azt a kvalifikációt, hogy a majdani Háznak a falában mindegyik-jök egy-egy téglá lehessen.

Megalakulása előtt a t. Ház nem is szólítja magát e néven, hanem csak «tisztelt képviselő társak»-nak. És a míg ezek igazi Házzá «közgül-nének»: a legöregebb honatya lesz a nyájnak ideiglenes pástora, a ki ott trónol a zöld függönyös sátonnak magasra emelt székein, keze ügyébe helyzetetvén a hatalomjelvénye: a csegetyű.

Ötödélszáz lélek között, a kiből egynek sem

mindéig rangos fiatalnak maradjon, dugába dől, kisütötték reá, hogy ő a ház örege. Most mutassa meg aztán a régi közmondásnak, hogy «jó az öreg a háznál», az igazságát!

Meg is mutatná ő, ha nem volnának hazafias és alkotmányos aggodalmai. De ő úgy véli, hogy a király csak egy ember, míg a képviselőház in effigie egy egész náczió: illendőbb tehát, hogy az az egy ember fáradjon le a többihez, mintsem az a többi, — 450 ember által képviselt 16 millió — fátaszassék föl Buda ós várába. Azért ha a korelnöktől megkivántatik, hogy a képviselőket a király trónusa elé vezesse: ő, ámbár ő a legöregebb, ennek a tisztnek magát alá nem veti, annál is kevesebbé, mert a sarga-fekete zászlót nem veszi be a természeté.

A korelnöki kérdés tehát Csanády kemény keblén is hajótöréstszenvetett. Madarász József-re került most már a sor, ugyanazon tábor másik vihareztedt, régi harcására, a ki ezzel a mostani veszedelemmel is szembe állt s hátraszegett fej-

teher alatt. De azért csak fölolvastatja a király meghívó levelét, föl is mennek a magyar diszbe öltözött honatyák és főrendek a király elébe, megtörténik a trónbeszéd fölolvastatása az országgyűlés megnyitása s harmadnap már halommal fekszenek a mandátumok a képviselő-házi tanácssterem zöld asztalán, a megválasztottak kilenc osztályokba soroztatnak, s mindenik osztály megvizsgálván a másik osztály tagjainak megbízó-leveléit s azok közül a felénél több kifogástalannak találtatván s kérvénnyel megtámadva nem lévén: most már a ház megválasztja állandó elnökét, két alelnökét, jegyzőit és háznapgyát, komolyan megalakul.

Ez sem ment minden előleges fejféjtás nélkül. Péchy Tamás, a ki a ház elnöki tisztét tízenkét éven át, sokszor nehéz körülmények között is tapintattal viselte, megmérlegelven, nagyon szelidnek találtatott azoknál, a kik az ellenék esetleges obstrukzionális hajlandóságának ellen-szerét egy keményebb elnök szigorúságában

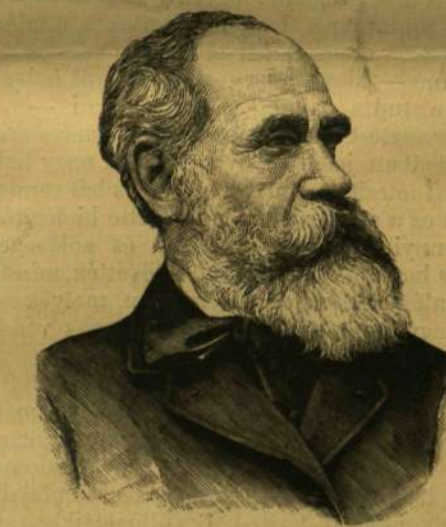
Gróf Bánffy Miklós, a főrendház korelnöke.

Bokros Elek, a képviselőház alelnöke.

Gróf Andrássy Tivadar, a képviselőház alelnöke.

Madarász József, korelnök a képviselőház első ülésének kezdetén.

Janicsár Sándor, a képviselőház korelnöke.

Csanády Sándor, a legidősebb képviselő.

AZ ÚJ ORSZÁGGYŰLÉS BŐL. — Ellinger Edé fényképei után.

szabad fiatalabbnak lenni 24 évesnél, túlhaladni ellenben bátran szabad (ha lehet) az emberi kornak «legszelesbb határát», — nem tréfa dolog a legöregebbnek lenni. Nagy tisztesség, kétségtelen. De hogy kevésbé kívánatos, az ez új országgyűlés tagjainak első összejövetelénél is kiderült.

Alighogy híre ment, hogy Szapáry miniszterelnök kezébe vevén Diogenes lámpáját, korban a legelőrehaladottabb ember után kutat: lön szörnyű rémület a veteránok táborában. Boér Anti bátyánk, a ki közmegegyezés szerint már vagy húsz esztendeje volt a különböző magyar képviselőházak legöregebb embere, a kormányelnök szerencsétlenségére a Házból kiünkrekedt. Vukotinovic horvát képviselő arra a kellemetlen fölfedezésre, hogy őt mutatják a legidősebbnek a matrikulák: rögtön szűkebb hazájába menekült, inkább akarván lenni beteg, semhogy Magyarország képviselőházának elnöki székéről magyarul szólva, megértse a horvátokat, horvátul szólva pedig megértse a törvényeket.

Így esett azután, hogy Csanády Sándor bátyánknak abban való minden fáradozása, hogy

jel, mint ki biztos diadalra indul, okkupálta az elnöki székét, megnyitván az új képviselők első értekezletét a házszabályoknak alapos ismeretére valló biztossággal, s mindjárt meg is alakítván az ideiglenes tisztikart, fölhívva a legfiatalabb mandátumviselőket, hogy foglalják el a jegyzői széket. A mi meg is történt annak rendje és módja szerint.

Eldéig csak könnyen ment a dolog. De most jött a korelnöki teendők neheze. A király levelét kellett volna fölolvastatni. De mi lehet benne? Úgy kívánja-e ő felsége megnyitni az országgyűlést, a mint azt a Tripartitum meg a 48-iki törvény rendeli? Erre adjon fölvilágosítást a kormány — mondá Madarász, — mielőtt azon a levélen fölszakították a pecsét.

A mikor a vén kurucz meghallotta, hogy a megnyitás sora ugyanúgy lesz, a mi egy negyedszázad óta volt: Madarász ott hagyta a helyét, csinálja a dolgát más tovább.

Így szállott a korelnöki állás tisztessége most már a harmadik ember, Janicsár Sándor vállára, melyek meg ugyan délcegek, de bizony most szinte roskadoznak a meg nem szokott

keresik. Ily módon került a ház elnöki székére kombinációba a főispán korában erélyességéről ismertté vált Bánffy Dezső báró, a kit a többség meg is választott a ház elnökének, míg alelnökök Bokross Elek és Andrássy Tivadar gróf lettek, a kik ezt a tisztet már a múlt országgyűlésen is viselték.

Eldődván a főnebbiekben az 1892—97-re összehívott országgyűlés alakulásának vázlatos történetét, ezuttal bemutatjuk a korelnököket és a képviselőház alelnökeit rövid életrajzi vonásokban, a mint következik.

A két ház közül a főrendit illetven meg az elsőbbség, miután az új országgyűlés kezdetén annak is alakulnia kellett, természetes, hogy az új elnök kinevezéséig ennek is korelnökre volt szüksége. Itt korelnököknek való férfiak dolgában nem igen van hiány, mert e házba ma már nemcsak a születés, hanem részben érdemek jogán jutnak be a tagok, melyeknek megszerzésében hosszú életet kellett eltölteni.

Tudjuk, hogy a magyar főrendi háznak volt s most újabbán is rendes elnöke, Vay Miklós báró 1802-ben, Kossuth Lajossal egy évben született,

tehat a legkorosabb emberek egyike. Múltán érdeklődés tárgya lehetett tehát, van-e közéletünknek a főrendi házban olyan férfija, aki még a rendes elnöknél is korosabb.

Akad, és pedig BÁNYFI MIKLÓS GRÓF, királyi főpohárnokmester személynében, aki 1801 decz. 28-án, tehát e század első évének végén Maros-Vásárhelyen született, hol tanulmányait bevégezve, diplomát szerzett s egyuttal assessora lett az ottani kir. táblának, megmaradván az állásában egész 1836-ig, a mikor Alsó-Fehérmegye főispánja lett. Ezt az állást töltötte be egész 1848-ig, mely évben föllázadván megyéjében a románok, ő a rend helyreállítására a mozgalom egyik fészkebe, Mihályfalvára ment, hol a lázadók egyike mögéje kerülve, gyilkot emelt reá s már-már leszurja, ha egy székely katona meg nem akadályozza a merényletet. 1849 után Mikó Imre gróffal, a későbbi közlekedésügyi miniszterrel külföldön tartózkodott s csak az abszolutizmus dühöngésének csillapulatával tért vissza honába, elvonulva élve birtokán, hol nagy mértékben gyakorolt jótékonyasága széles körökben tette népszerűvé nevét. Később a Lipót-rend nagykeresztjével s valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal lón fölrüházva ő felségétől, ki utóbb főpohárnokmesternek nevezte ki. E zászlósúri méltóság címén foglalt helyet a főrendi házban, melynek ő most a legidősebb tagja s mint ilyen ő volt korelnöke.

CSANÁDY SÁNDOR teljes tizenhárom évvel fiatalabb a főrendi ház korelnökénél, ehhez képest tehát még fiatal ember, mégis kicsi hija volt és csak ő rajta múlt, hogy nem ő lett a képviselőház korelnöke. Tipikus alakja a képviselőháznak, melynek emberemlékezet óta tagja. Jogosan mondhatjuk azt már ma az olyan emberről, aki, mint ő, 1861-től fogva mindig képviselő. Gazdag ember volt valamikor, — övé volt a híres Boesky-kastély is Nagy-Kerekiben — s Biharországnak első gavalléja. Az idők folyamán azonban sokat vesztett nagy híreből a nemesi kúria s az öreg szűkecske viszonyok közt, megvonultan él. De az idők változása mit sem változtatott sem elvein, sem gavallérságán. Most is fényesen jár s választékosan öltözik, tetőtől talpig magyarban ünnepnapon úgy, mint hétköznapon. Kivülről is az akar lenni, a mi belül.

Ő a Ház leglelkiesertesebb képviselője. Nagy betegnek kell lennie, hogy elmulaszson egy ülést. Olyan, mint a legpontosabb óra. Az ülést megnyitó elnöki eszengettyűt őt már helyén találja, figyelmesen végig hallgatja — s egyedül csak ő hallgatja — a legunalmasabb jegyzőkönyvet, nem csuszott-e bele valami hiba, s ő kihuzza az ülést, akármi legyen hosszu, az utolsó minutumig.

E miatt el is terjedt róla, hogy a Ház levegője az ő élető elem. Ha azt elvonnák tőle, nem élné túl soká. S mikor az 1887-diki választások idején kimaradt s rá csakhamar halála híre érkezett, ezt oly természetesen találták, hogy minden lap elhipte s el is parentálta. A hír nem volt való. Nem halt meg a vén sas, hanem egy pótválasztáson bejutott a házba megint s megérté most, hogy az új háznak ő lett a jog szerinti, ha nem is tényleges korelnöke.

MADARÁSZ JÓZSEF csak kevéssel fiatalabb nála, mert ő is 1814-ben született. Őt a korelnökség nem csak fenyegette, hanem ő tényleg bele is kóstolt, noha aztán abba hagyta. Ha van is nála a házban korra öregebb ember, de mint képviselővel egyik sem versenyezhet vele régiségben. Korán részt vett a közügyekben s szóvivő volt a fehérmegyei régi restaurációkon. A pozsonyi diétán pedig már 1832-ben megjelent, mint a főpölvölők követe. Tagja volt az első képviselőháznak is, s mint a radikálisok egyik kiváló tagja szerepelt, testvérbátyja, Madarász László rendőrminiszter intransigens pártján. Kufsteinba is került s 1856-ig fogságban írta naplójegyzeteit, melyeket utóbb emlékiratban, újjakal bővíttve kiadott. Amerikában is több időt töltött, oda menekültbátyjával. 1861 óta mindig képviselő s mindig ugyanabban a kerületből, a sárkeresztúri. Az utolsó országgyűlés alatt a képviselőháznak egyik jegyzője volt.

A korelnökségnek jókora sor évet, egy egész septennátust kellett átugrania, míg Madarász Józsefről JANIČEK SÁNDOR-hoz ért, aki 1821-ben Pesten született, hol családja a legelőkelőbb régi görög kereskedők sorába tartozott. Atyja Temesmegyében (Dragomiresben és Bresztová-

ezon) terjedelmes birtokokat szerzett s e czímen magyar nemességet is nyert. Sándor fiatalabb éveiben a huszároknál szolgált, a hol kapitány lett; később birtokaira visszavonulva, egészen gazdaságainak élt. A képviselőháznak 1868 óta tagja s egyike volt azoknak, akik Deák Ferencnek személyes környezetét alkották. A hetvenes évek végén két cikluson át nem volt képviselő, de aztán újra mandátumot vállalt, meg se gondolván, hogy őt a korelnökség tisztessége érje, a melyre nem vágyott, a melyet nem is szeretett, de a melyet utóbb úgy megszokott, hogy most aligha nem esett nehezére fiatalabb vállakra hengeríteni át a terhet.

E fiatalabb vállak a Bánffy Dezső báró vállai, kívül e lap élén foglalkozunk s itt egyenesen áttérünk a két alelnökre, a kik valamelyes akadályoztatása esetén hivatva lesznek őt helyettesíteni.

BOKROS ELEK az első alelnök. A Háznak ahhoz a gárdájához tartozik, melyet már-már javakorbelinek mondanak, de a kit az ifju aranykor örömeit s nem is sikertelenül maraszt a maga körében. 1844-ben született kincses Kolozsvár városában, s midőn jogi tanulmányait befejezte, ott is telepedett le, mint ügyvéd, mely állásában oly jó hírnévre tett szert, hogy fiatal kora dacára legtekintélyesebb erdélyi családok jogtanácsosa lett. 1878-ban lett először képviselő, s csakhamar magára vonta a figyelmet alapos jogi ismeretei s nyugodt, szabatos előadása által. 1881-ben rövid ideig mint Kolozsvár polgár-

LEGÚJABB LONDONI KALAPMINTA.

mestere szerepelt. A mult országgyűlésen már egyik alelnökké választották s számos alkalommal viselte az elnöki tisztet elég ügyesen.

ANDRÁSSY TIVADAR gróf a Háznak a másik alelnöke. Már a mult országgyűlésen is az volt. Fia András Gyula grófnak, a volt miniszterelnöknek és külügyminiszternek. Az emigráció idején, 1857-ben született Párisban, s Budapesten és Bécsben végezte tanulmányait. Nagy nevű atyja tervének, Bosznia megszállásának végrehajtásában neki is része volt, s mint Württemberg-huszárezredbeli tiszt kitünt batorságáért, s ezért ő felségétől elismerő levelet is kapott. Már első beszédével, melyet nyolcz évvel ezelőtt mondott, föltűnt, mint nem közönséges készultségi, eredeti gondolkodású fő. Midőn b. Bánffy Dezsőt jelölték ki a képviselőház elnöki székébe, akadt a sajtóban hang, a mely helytelennek mondotta, hogy három elnök közül kettő mágán legyen. Gr. Andrásy Tivadar azonnal készen nyilatkozott rá, hogy visszalép a jelöltségtől. A szabadelvű-párt azonban azt tartotta, hogy az a körülmény, hogy valaki mágán, nem lehet ok arra, ha különben benne pontosul össze a közbizodalom, hogy meg ne válasszák, s azért Andrásy, szabadkozása ellenére, egyhangulag kandidáltak az egyik alelnöki állásra. Elnöke ő a magyar képzőművészeti társulatnak is, s szakértelménél és buzgóságánál fogva itt is nagyrabecsülik. Egy-

általán a közélet minden terén, a hol eddig működött, megállotta helyét.

Ime azok a férfiak, a kiknek kezébe az új képviselőház tanácskozásainak vezetése letéve lesz.

HÍRES BÁLOK.

A farsang, — habár vége felé közeledik, — indokoltá tesz egy rövid hátratekintést azokra a bálokra, melyek egy vagy más tekintetben az idők folyamában történelmi nevezetességre tettek szert.

Ilyen történelmi érdekessége van annak a fényes bálnak, melyet 1658-ban a brandenburgi nagy választófejedelem, és neje, orániai Lujza Henriette rendeztek s mely pompában és diszben minden képeletet felülmúlt.

A választó fejedelem új hazájába is magával vitte hollandi hajlamait, s ezek közt főképp a kertészet iránti kedvtelését. Ő alapította az oranienburgi kastélyt s a körüle elterülő pusztaságot gyönyörű kertté varázsolta, melyben a hollandi kertészet minden művészete remekelt. De a választófejedelemmel a mellett okos és praktikus háziasszony is volt s neki köszönheti eredetét Brandenburgban az első gyümölcs- és konyhakertészet is. A mellett, hogy eddig itt nem ismert virág-, gyümölcs- és zöldségfajokat honosított meg, ingyen osztott ki magvakat is, mindenkinek, a ki e végett hozzáfordult. És épen a gazdaság iránti előszeretettel fölélesztésének vágya vezette akkor is, mikor elhatározta egy oly bál rendezését, mely a maga nemében ritkítja párját.

Zeneszó kísérete mellett először is kertészek és kertésznők léptek fel, párjával, esinos hollandi viseletben; azután élő virágok és vetemények következtek, melyeknek elmés összeállítása dícséretére vált a fejedelemnél találékonyaságának. Virágba öltözött ifju lányok jelképezték azt a jelenetet, mikor Sándor macedóniai király és kísérete indiai útjokban egy varázserdőben egyszerre egész virágos mezőre bukkantak, hol a virágok kelyheiből igéző szűkek szálltak ki. Viszont a zöldségfajok egyes jelképezései rendkívül mulatságos hatást keltekkel s általános derűtséget okoztak. Mivel pedig a választófejedelemmel — ki mellesteg a burgonyát is legkorábban tudta mindig piacra hozni, — nagy haltenyésztést is fűzött s e végre kastélya szomszédságában jelentékeny költséggel nagy halastavakat létesített, tehát az álarcos bál rendezésében ez a szenvedélye is meglelte kielégését, a mennyiben az élő virágokat és zöldségeket esinos halászok és halásznők követték, mindenféle halfajok és rákok kíséretében, melyek szintén nagy mulatságára voltak a magas vendégseregnek.

Pompában vetekedett e több mint 200 év előtti jelmezballal az az ünnepély, melyet II. Katalin cárnő kezgyenezte. Orlov, cárnőjének tiszteletére rendezett. Ezen alkalommal látni lehetett Oroszország összes népfajainak díszfelvonulását, tarka-barka öltözeteikben; voltak ott nagy- és kis-orosok, kozákok, lengyelek, tatárok, kurlandiak, lappok és finneek, azonkívül Szipéria mindenféle lakói, cigányok, zsidók, cserkeszek és örmények.

Jött azután egy második csoport, mely a nagy hetet ábrázolta, s melyről egykorú tudósításokban ilyen leírás olvassuk: «Elől lépdelt egy paraszti zenekar, utána orosz pörök és pörök nemzeti viseletökben. Majd a *Verselődje Maszlavica* maga következett, mint tündér, ó-orosz bojár-nő-viseletben, igéző asszonyi jelenés, piros szattyan eszmaeskákban, aranyvilg himzett sarafánnal, felette suba, hosszu piros bársony bunda, hermelin bélessel, fején villogó drágakövekkel ékes *kocsonnik*, balkeze kaczerul csipőre támasztva, míg jobbajában jogar gyánant a hosszu száru serpenyőt tartotta, melyben az ilyenkor szokásos lepényt szokták sütni. Fantasztikus alakú aranyozott hintón állt, melyet három medve húzott s egy hosszu szakállu törpe hajtott.»

Mikor ez a csoport is elvonult, Orlov az uralkodónót egy második terembe vezette, melynek közepén a padló sakkbáltá vá változtatva. Zene hangjai mellett vonultak föl most az eleven sakkfigurák, melyek törököket és oroszokat ábrázoltak. Török részről a király és királynő mint szultán és szultánna, orosz részről pedig

mint Nagy Péter csár és Katalin cárnő jelentek meg; a «paraszatok» orosz gránátérosok és török janicsárok voltak, a «futárok» kozákok és mamekuk, a «lovak» orosz tábornokok és török pasák, a bástyák pedig mozgó erődök, kiegészítve ágyúkkal. Miután a figurák ekképp elhelyezkedtek a sakkbálnak, Orlov fölszólította a cárnőt egy játszámra, s Katalin örömmel fogadta az ajánlatot. Természetes, hogy Orlov elég udvarias volt a partiet megnyerni engedni a cárnőnek.

Szomorúbb bálokról is emlékeznek a krónikák, sőt áldozat vére is nem egyszer mosta a fényes padlót, melynek ragyogása oly mámorító a fiatal életkedvnek. A leggyászosabb farsangi évek egyike a *stockholmi* volt, 1792 márcz. 15-én.

III. Gusztáv király rég elhatározta magában, megtörni a svéd arisztokrácia büszke nyakasságát. Miután egy ízben az országgyűlésen közte s a főnemesség vezérei közt szóváltásra került a dolog, a király előbb a katonaságot, majd a népet is meg tudta nyerni ügyének s elhatározta a rég érelet államcsiny végrehajtását. Az alkotmányt fölfüggesztette s helyébe újat proklamált. De bár mérsékeltlen élt az így kivívott hatalommal, virágzásra emelte országát kereskedelmét s javított népe helyzetén, még sem engedte el a kiváltságaitól erőszaknak megfosztott főnemességet, s ezek összeesküdtek ellene. Az összeesküvés fő részesei Horn és Rűping grófok, Bielke és Buchlein bárók s Liljenhorn ezredes voltak.

Elhatározták a király megölését. A merénylet végrehajtására a személyes boszuvágy által is tüzet *Ankarström* vállalta magára. A sötét tett végrehajtására a márczius 16-a éjjelen tartandó álarcos bált tűzték ki. A király titokban érte-

sült ugyan az előkészületekről, de dacolni akart a veszéllyel. Azonban alig lépett a táncterembe, egy csoport álarcos körülfogta, s egy közülük — Horn — e szavakkal veregette meg vállát:

— Jó estét, maszk!

Ugyane pillanatban *Ankarström* a királyt pisztolyával hátra lőtte.

III. Gusztáv egész márczius 29-éig élt s egy pillanatra sem vesztette el az eszméletét. Nyugodtan várta halálát, végzte az államügyeket, s helytartójául Armsletet nevezte ki.

Emlékezetes bál volt az is, melyet Párisban 1810-ben július 1-én I. Napoleonnak Mária Lujzával való egybekelése ünnepére rendeztek. Az új császár és Ferenc császár leánya között létrejött polgári házasság ápril 1-én Saint-Cloudban kötöttet meg. Következő nap ment végbe Párisban az egyházi szertartás. Ez alkalommal őt királyi hordozta Mária Lujza uszályát. Fényes ünnepségek s általános amesztia követték az egybekelést. Ápril 27-én Napoleon a császárnéval útra kelt az északi vidékek meglátogatására. Június 1-én visszatért s még csak ezután jöttek egymásután a fényesebbnél fényesebb vigalmak.

Július 1-én *Schwarzenberg* herceg, a későbbi lipsei győző, akkor még párisi osztrák követ adott nagy bált palotájában. Tánc közben aztán egyszerre tüzet fogott a külön e czélra épült terem. Iszonyú pánik állt be a vendégek között, mely még tetézte a szerencsétlenségét. *Schwarzenberg* herceg neje áldozata lett a tűzvésznek, s leánya, Pauline is meghalt a kapott égési sebek következtében. Magát Mária Lujzát is csak *Schwarzenberg* herceg mentette ki, kinek rendkívüli veszély árán sikerült őt az égő épületből egy hátsó ajtón át a szabadba vinni.

BÁLI RUHA.

kező évben Napoleon szerencsecsillaga is kiadott.

De még két bál emléke fűződik a nagy császár sorsához. Két történelmi bál, melyek belejátszottak milliók életébe is. Az egyiket Bécsben rendezte *Metternich* herceg, ugyanakkor, mikor Napoleon visszatértének híre Elba szigetéről Bécsbe megérkezett.

«A kongresszus nem lépésben halad, hanem táncol előre» — mondotta volt De Ligne herceg egy francia diplomatának, az uralkodók fényes gyülekezésének kezdetén, a bécsi kongresszus megnyitálva.

«Épen *Metternich* hercegnél voltunk bálnak, — beszéli La Garde emlékirataiban, — a mikor híre jött *Napoleon* partraszállásának és első sikereinek. Ez újság híre mint derült égből lecsapó villám érte a társaságot. Az ezer meg ezer viaszgyertya mintha egyszerre kialudt volna, a hir villámgyorsasággal terjedt tova, a keringő megszakadt, hiába játszik tovább a zenekar, az emberek egymásra tekintenek, egymást kérdezik, e két szó: «Ő Franciaországban», olyan mint *Ubaldo* pajzsa, mely, a mint *Reinhard* megpillantja, egy pillanat alatt megtörtí Armida varázslatait.»

Sándor csár Talleyrandhoz lép: «Mondtam ugy-e, hogy az egész nem soká fog tartani?» A francia követnek egy arczizma sem mozdul s némán meghajítja magát.

A porosz király *Wellington* herceg felé int. Mindketten elhagyják a báltermet. Nyomban követi őket *Sándor* csár, *Ferenc* császár és *Metternich*. A vendégek nagy része is lassanként távozik.

Lehetetlen leírni azt a physiognomiát, melyet ettől fogva az osztrák császár szekérvárosa mutatott; olyan volt Bécs, mint a kit a szerelem vagy dicsőség álma elringat s édes szendérgéséből az éji ör kúrtja, vagy a vészharang kongása riasztja fel, jelezve, hogy hajléka lángban áll...

A második bál, melyről megemlékezni akarunk, röviddel a quatrebras-i, ligny-i és waterlooi ütközetek előtt Brüsszelben folyt le *Richmond* hercegnőnél. Mint a hogy a bécsi kongresszus táncközben oszlott szét, úgy az 1815-iki háborút is táncz vezette be. Mialatt *Richmond* hercegnőnél javában tánczoltak, *Wellington* már értesült *Napoleon* elindulásáról. De azért megparancsolta tisztjeinek, hogy vegyenek részt a bálnak, ne hogy Brüsszel lakosága alarmirozva legyen. De egyszermind utasította őket, hogy 10 órakor hagyják el a bált.

Igy esett, hogy még javában folyt a táncz, mikor a távolból felhangzottak az első ágyudőrejek. Rettenő aggodalom vett erőt az előkelő társaságon. Minden tiszt föltek s távozott.

E pillanatban *Richmond* hercegnő, kinek médiumi előérzetei voltak, élnék mozdulattal tartotta vissza *Frigyes Vilmos* braunschweigi herceget. «Ne menjen a háboruba», — kiáltott fel, — «mindenre, kérem maradjon.»

«Hercegnő, én katona vagyok kötelességemet kell teljesítenem», — volt a herceg válasza.

«Akkor nem fogjuk egymást látni többé,» — sóhajtott a hercegnő — «mert én önt az imént vérebem feküdvé láttam.»

S a *braunschweigi* herceg csakugyan elesett 1815 június 16-án Quatrebrasnál.

Lord Byron e báli estélynek s a herceg szomorú végzetének nehány gyönyörű sort szentelt a Child Harold harmadik énekében.

LONDONI DIVATLEVELE.

London, február 19.

A lefolyt hetek gyásza lassanként elmult. A boltok és kirakatok rendezésüket ismét visszanyerték. *Heliotrop*, világos-szürke és ibolya váltották fel a bú és bánat színeit.

Jelenleg mesés szépségű, de ép oly drága brokát ruha-szövetek, nemkülönbön ékszeres dolgában gyémántokkal kirakott teknőbékák páncéljából készült hajdíszek foglalkoztatják az előkelő divatvilágot. Maholnap oda jutunk, hogy az úgynevezett párisi gyémántok létezését még fel sem említhetjük a nélkül, hogy magunkat a fukarság vagy — a mi ennél sokkal kényesebb — a szorultság gyanújának ki ne tegyük. A ki az árral nem tud úszni, elmerül, s feje fölött a feledékenység hullámai örökre összecsapnak. A farsang hátralevő részében még előforduló bálokról nem igen fogok írni, mivel a mint utolsó levelemben fel is említtem, csak a jelmezes thea-estélyek s kisebb fogadások ideje járja. A mult hétén egy Worth műtermeiből eredő bál öltözetet láttam, mely a bájos L. marquisné számára készült. Mint hogy még a legutóbbi leírás is csak a képzeltettség erejét veszi igénybe, a rendkívül elegáns s gazdag bál öltöny sikerült képét ide zárom. Fehér brokát képezi a ruha fölkatrészt s habár a hosszu uszály a marquisné a táncban kissé akadályozni fogja, az öltönyt a nélkül alig lehetne elképzelni.

Mellesteg legyen mondva, hogy ennél drágább toilette Worthnál az idén még nem készült, mert mióta a czarevna és udvarhölgyei az országos inség miatt egyelőre minden fényűzésről lemondottak, 35 ezer frankos bál öltözetet alig csináltak valaki.

«Az uszály alkalmatlan uralma még az utcai ruhákra is terjed s alig remélhető, hogy egyhamar megszűnne. A különös divat oka leginkább az eszelen fényűzésben rejlik, melyet a párisi amerikai gyarmat női tagjai kifejtettek.»

Egy előkelő divatárúsnő *Baker-street-i* divattermeiben egy remek kalap tűnt fel, melynek formája a most divatban lévő kalapoktól és toque-októl teljesen eltér. Nem igen széles karimájú sötét barna bársony, míg fémszöld színű bársony feje fekete-fehér tollakkal van díszítve. Az egész kalap csakis izléses egyszerűsége és formájának különös volta miatt tűnik fel, s nehány hét alatt uralmát egy újabb divat beállítja a világ minden nagyobb városában feltétlenül el fogják ismerni.

István-szobor érdekében megindult mozgalmat. A bizottság báró Liptay Bélát kérte fel, hogy illetékes helyen szerezzen felvilágosítást a szobor ügyéről.

Jókait a külföldi sajtó mind nagyobbné figyelemmel részesíti. Műveit mindenféle nyelvre lefordítják, s a külföldi lapok a legnagyobb elismeréssel szólnak róla. Ujabban „Scip Mikhály” regénye a londoni Chapman és Hall kiadó-czégénél jelent meg angolul, a British Muzeum egyik tisztviselőjének, R. Nisbet Bainnak sikerült fordításában. Az angol példányt jókainak maga Nisbet Bain küldte meg, megjegyezve, hogy ennek fordítása jobban sikerült, mint a „Lelekidomár”-é, mely szinte töle van. Nisbet Bain, ki jól tud magyarul, most Madách „Ember tragédiájá”-nak átültetésével foglalkozik. A távol Amerikában, az Egyesült-Államok Dallas városában pedig jókait tisztelbeli tagúl választotta a Trinity Historical Society, mely a tudományok, a történelem előmozdításával foglalkozik. — Nálunk pedig a nagy költő jubileumára készülnek. Fél százada, hogy jókai folytonosan gazdagítja és emeli irodalmunkat. A Petőfi-társaság országos ünnepélyt fog rendezni, s az előkészületekre külön bizottságot alakított.

A népszínház bérbeadása. A főváros népszínházi bizottsága e hó 23-ikén határozott a színházak újabb öt évre való bérbeadása iránt. Hármán adtak be ajánlatot: Evva Lajos, Várady Antal és Ditrői Mór. Minthogy a bérekeztet ajánlatok egyenlő garanciát nyújtottak, a bizottság titkos szavazással döntött a felett, hogy kinek adja bére a népszínházat. A szavazás eredménye az lett, hogy Evva Lajos, az eddigi bérlő kapta meg újabb öt évre a műintézetet. A pénzbeli ajánlat mind a három részéről évi 10,000 frt volt. Evva kapott 5 szavazatot, Várady 4-et, Ditrőira egy szavazatot. A bizottság kimondotta, hogy a bérlőt fölívija az oly színművelő irodalmi műfajok kultiválására is, a melyek eddig a nemzeti színház műsorán nincsenek fölvéve s a melyek a népszínház czélzatainak megfelelnek. A népszínműveket ezentúl is köteles lesz a bérlő műsoron tartani, a mi egyébiránt a szerződésben is benne van.

Farsang. A hírlapírók bája febr. 23-án rendkívül nagy közönséget vonzott a redout termeibe, a melyek egészen megteltek, a mennyre csak lehetett. Gazdagon, fényesen díszítették föl a termet, a lépcsőházat. Szőnyegek, délszaki növények, pálmák, virító virágok mindenfélét. A lady patronessok számára felidézett tribúnán tizenhölgy hölgy foglalt helyet, képviselve a főváros társadalmi körét. A vendégek közt is föl lehetett találni a születési, szellemi és pénz arisztokrácia, a művészi és írói világ embereit. A külső dísz emelésére semmit sem kimélték a rendezők. A füzértánczhoz, melyet Blaskovich Elemér rendezett, Nizzából hozatták a virágokat. A tánczrend pedig könyvet ábrázolt. Különböző színű peluchebe kötve, a szegélyek ezüsttel kiverve. Hir szerint a nagyobb kiadások dacára is jelentékeny összeg jutott tiszta jövedelmül a hírlapírói nyugdíj intézetnek és az „Otthon” klubnak. A bálon jelen voltak a miniszterek közül: Szapáry Gyula gróf, Bethlen András gróf, Wekerle Sándor és Szógyény Marich László, továbbá Láng Lajos, Tarkovich József, Gromon Deszö államtitkárok, jókai Mór, Apponyi Albert gróf, Hohenlohe herceg főudvarmester, Odescalchi Gyula herceg, Széchenyi Béla, Lohkowitz Rudolf herceg hadtestparancsnok, Ghyczy Béla altábornagy, képviselők, a színházak tagjai, az összes fővárosi köröket pedig a hölgyek virító koszorúja képviselte. — Ugyanaz este ment végbe a VI—VII kerületi kő rben a nemzeti hajós egyesület vídám tánczestélye. — A pestmegyei bál február 25-ikén ismét fényes és nagy társaságot hozott össze a redoutba. A pestmegyei bál évek óta a legelőkelőbb mulatságok közé tartozik. A háziasszony a főispán szeretetreméltó neje, Beniczky-Bajza Lenke jeles írónő volt. Két új tánczardár is került hennatatóra. O'Donnell grófnő egy gyors polkájá és Zsényi József megyei aljegyző „pestmegyei csárdása”, kinek a tavalyi bálra írt „Vera lengyelkét” is játszották. — A miniszterelnöknek is nagy estély volt febr. 25-ikén, a budavári miniszterelnöki palotában. Az estélyt, melyen nem tánczoltak, Jenő főherceg is megtisztelte jelenlétével. Főrendek, püspökök, tábornokok, képviselők, konzulok, főbb hivatalnokok, művészek voltak hivatalosak s a fővárosi világ hölgyei. — Gr. Wenckheim Frigyes palotájában pedig e hó 24-ikén nagy ebédet adott. A vendégek közt volt Jenő főherceg is, ki ebéd után egy rögtönzött koncertben működött közre, szépen iskolázott basszus hangon énekelvén.

Vörös vadmacska. A nemzeti muzeum természetrajzi tára ritka állattal gyarapodott, milyen alig van az európai muzeumok valamelyikében. Dercsényi Zoltán királyi főerdész Rékason, Temesmegyében, vörös vadmacskát lőtt és felkült a muzeumnak. A ritka állatot dr. Madarász Gyula muzeumi segédőr praeparálta, abban a helyzetben, a mint a bozótból madarakra leskelődik. A héten már kiállítják.

HALÁLOZÁSOK.

ROSOKOVÁNYI ÁGOSTON, nyitrai püspök, tudós és jóteköny főpap, meghalt e hó 23-ikán, 85 éves korában. Ágk kora miatt már régebben visszavonultan élt, de jótekönyösága miatt sokat emlegették. Ungmegyében Szennán született 1807. decz. 6-ikán. Egerben lépett a paprendbe, s Egerben az érsekség mellett soká viselt különböző egyházi tisztségeket, volt papnöveldei igazgató is, s a negyvenes évek elején neveztek ki kanonoknak, később a pozsonyi országgyűlésen is szerepelt. 1850-ben főkáptalani helyettes, majd Bartokovics Béla érseksége alatt 1851-ben helynöké lett. Alig néhány hónapra rá, midőn a váci püspöki szék Nádasdy Ferencz grófnak kalocsai érsekké való kinevezésével megürült, 1851-ben váci püspök lett, 1858-ban pedig nyitrai püspök. Új püspökségét a legilátabb anyagi viszonyok között találta, hanem tizenkét év lefolyása alatt, már 200,000 frtos alapítványt is tett, mely összegből a káplánok 105 frtnyi évi fizetését 200 frtra emelte s több plébánosnak és kántortanítónak stólját megváltotta. Midőn mult november 30-án megülte püspökségének negyvenéves jubileumát, jóteköny adományainak összege több mint egy millió forint volt. De ő maga a legegyszerűbb életet élte, személyére évenként alig költött nyolczszáz forintot és körül minden kinttintést. Még püspöki jubileumakor sem mozdult ki egyszerű szobájából. Az egyházi irodalom terén kiváló nevet vívott ki magának hatvanégy kötetre terjedő dogmatikai és filozófiai műveivel, melyeket mind klasszikus latin nyelven írt meg.

CSILLAG RÓZA, egykor nagy hírű énekesnő, a bécsi opera ünnepelt primadonnája, meghalt a mult héten Bécsben, elhagyatva, s oly szegényen, hogy már hosszabb idő óta az utcára sem mehetett ki kopott és viselt ruhájában. 1830-ban született Alberti-Irsán, s családi neve Goldstein volt. Mint kis lány tánczolt vidéki színpadokon, de szép hangja lévén, énekelgetni kezdett s a nemzeti színházhoz szerződtek a még gyermek-lánykát. Itt elég tért nem talváln, külföldre ment, s nem sokára a leghíresebb énekesnők egyike lett. Bécsbe 17,000 frttal szerződtek. Az ötvenes években állt művésze te tőpöntjén. Amerikában is vendégszerelt. Hangját a hatvanas években elvesztette, énektanítással foglalkozott, de mind nehezebb anyagi körülmények közé jutott, s öreg napjaira a megélhetés gondjaival kellett küzdenie.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: TOKODY ÁGOSTON ügyvéd, Nagyvárad egyik legismertebb alakja, a szabadságharczban a forradalmi vészörvényszék közvidelője, ki Fábry esanádi püspökre halált kért; a forradalom után fogságba jutott, majd ügyvédi irodát nyitott, 1869-ben pedig N. Várad országgyűlési képviselője volt, 72 éves korában. — DR. HAMARY DÁNIEL nyug. honvéd főorvosorvos, 1848—49-ben tűzér hadnagy, ki az irodalmi téren is működött, s kiadta forradalmi élményeit, 66 éves, Budapesten. — SZALAY FERENCZ, nagy-szokolyi ref. lelkész, a külső-somogyi egyházközség esperese, 67 éves. — SPEKEI BALÁZS ZSIGMOND, az osztrák államvasúttársaság uradalmainak nyugalmazott főfelügyelője, Bécsben, 84 éves. — BENKHAJAN JÁNOS 1848—49-iki honvédtiszt, Pozsony város volt-főmérnöke, utóbb kereskedelmi miniszteriumi számtiszt, 63 éves, Budapesten; — ugyanitt MORZSANYI SÁNDOR régi honvéd főhadnagy. — DR. FÖLDVÁRY ELEK állami rendőrorvos, Pestmegeye tiszteletbeli főorvosa, Korfuban, 29 éves. — KORNIUS KÁROLY, ügyvéd és földbírtokos, Fehérmegye bizottságának tagja, 1848—9-iki honvéd főhadnagy, Baracson, 67 éves. — DOBAI VILMOS, felső magyarországi bánya-polgársági elnök, a szepesmegyei Prákván, 79 éves. — RACZEK FRIGYES, veszprémi székesegyházi jeles hegedős, 50 éves. — KARAGYENA MIKLÓS, Temesmegye nyug. árva-pénztárnoka. — VÁCZI ERNŐ, dr. Váci János tanár és irodalom-történeti író, lapunk belső dolgozó társának kis fia, Budapesten. — Id. WIESER GUSZTÁV, ügyvéd, Esztergom város volt tanácsosa és földbírtokos, Piskén. — HORVÁTH PÁL, nyug. huszárkapitány, Kis-Azariában, Zemplénmegyében, 78 éves. — DÉVAY GYULA, magyar államvasuti tisztviselő, Dévai Janka énekesnő bátyja, 30 éves, Budapesten. — ZIERER ALADÁR, nyug. miniszteri számtiszt, a ki zeneirással is foglalkozott, 55 éves, Budapesten.

ÖV. BÁRCZAY DANIELNÉ, szül. Bernáth Amália, Kassán, 76 éves. — HOLLÓ GÁSPARNÉ, Holló Lajos orsz. képviselő édes anyja, Félegyházán. — NEUROLD ERNŐS, szül. Aichelburg Sarolta grófnő, 85 éves, Győrben. — BÁRÓ PEREIRA ANSTRAIN HENRIENNE, szül. Széchenyi Dorottya grófnő, Bécsben, 45 éves. Gróf Széchenyi Pál volt miniszter a testvérét gyászolja az elhunytban. — BALLÓ ÁGNES, Balló Mátyás főreáliskolai tanár 19 éves leánya, Rékospalotán. — KARAKAS ISTVÁNNÉ, Karakas Lajos ügyvéd anyja, Berettyó-Ujlaluban.

Szerkesztői mondanivalók.

A Margitszigeten. Az egész vers annyira „rossz”, hogy szinte csikorog. Tele van nyakatekert, erőltetett kifejezésekkel, sőt itt-ott egészen értelmetlen helyek is fordulnak elő benne (ilyen például a második strófa). Tartalmilag is elég üres, még csak azt a méla hangulatot sem tudja tolmácsolni, melyet az ősi levélhullás oly ellenállhatatlánul kelt az emberben.

Tünődések. I—IV. A gondolatnak a négy rövid kis dalban nemcsak hogy ügyes elgámmal fordulata nincs, hanem még a természetes összefüggés is hiányzik a dalok eleje és vége közt.

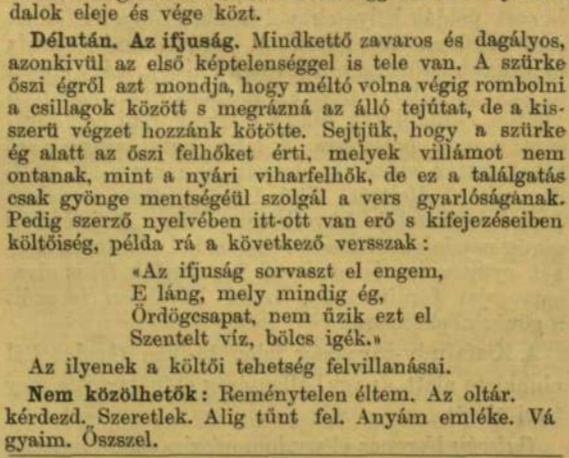
Délután. Az ifjúság. Mindkettő zavaros és dagályos, azonkívül az első képtelenséggel is tele van. A szürke ősz égről azt mondja, hogy méltó volna végig rombolni a csillagok között s megrázná az álló tejútát, de a kis-szerti végzet hozzánk kötötte. Sejtjük, hogy a szürke ég alatt az ősz felhőket érti, melyek villámot nem oltanak, mint a nyári viharfelhők, de az a találgatás csak gyöngye mentéséül szolgál a vers gyarlóságának. Pedig szerző nyelvében itt-ott van erő s kifejezéseiben költőség, példa rá a következő versszak:

„Az ifjúság sorvaszt el engem,
E láng, mely mindig ég,
Ördögcsapat, nem őrök ezt el
Szentelt víz, bölcs igék.”

Az ilyenek a költői tehetség felvilágosítói. Nem közölhetők: Reménytelen étem. Az oltár. Kérdezd. Szeretlek. Alig tűnt fel. Anyám emléke. Vágyaim. Öszszel.

SAKKJÁTÉK.

1707. számú feladvány. Gottschall H.-tól.

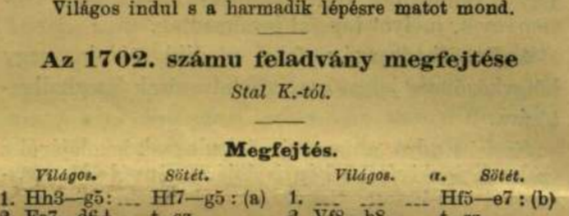

Az 1702. számú feladvány megfejtése. Stal K.-tól.

Megejtés. Világos. a. Sötét. 1. Hh3—g5. ... H7—g5: (a) 1. ... Hf5—e7: (b) 2. Fc7—d6+ ... t. sz. 2. Vb8—b8 t. sz. 3. Vb8—b2 v. Hg5—h7 mat. Világos. b. Sötét. 1. Hg5—f7+ ... g3—h2: 2. ... Ke5—e4: 3. Vb8—a8 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Keskemeny: Balogh Dienes. — Eperjesen: Somogyi Miklós. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 7-ik számában közölt képtalány megfejtése: Volapük.

Heti naptár, február—márczius hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Rows include 28. C Farsang vas. C Leánder, 29. B. Román ap, 1. K. Albin pk. hv. Albin, 2. S. Hamv. szerda. Szimpliz, 3. C. Kunigunda sz. Kunigunda, 4. P. Jéz. t. v. kor. e. Adrián, 5. S. Oszéb vt. Oszéb.

Holdváltás. 3 Első negyed 5-én 8 óra 31 pk. este.

Felold. szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Csikos és koczka selyemszöveteket, Louisiana, Foulard, Sirmak, Taffeta, nemkülönb Merveilleus selymeket is méterenként 45 krtól 3 frt 85 krig egyes öltönyökre, vagy egész végekben is postabér. és vámentesen szállít Henneberg G. (cs. kir. udv. szállító) selyemgyára Zürichben. Minták postafordulóval küldetnek. Svájczba címzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó. (10)

Az összes 1891. kiállításokon n. m. Nagy-Szombat, Komárom, Temesvár, Zágráb és Váczott legelső és legmagasabb kitüntetés: „nagy díszokmány”

Alakult 1856. KÜHNÉ E. Alakult 1856.

gazdasági gépgyára Mosonyban

Forátár: Budapesten, Váci-körút 21.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek az általán kedvelt népszerű és több mint 12,000 példányban elterjedt kitűnő

„HUNGARIA-DRILL” SORVETŐGÉPEIT.

Új! „Balance-Hungaria-Drill.” (Wabrosch szabadalma.) Legjobb sorvető hegyes vidékre Könnyű és olcsó reparatógépek. Laacké-féle rét és szántóboronák. Egy- és kétszaru ekek.

Új! „TRIUMPH” kitűnő szelelő magtár-rosta. Rosták, konkolyozók, kapálók, öltőgétek és minden más gazdasági eszközök készletben. 4645 Árjegyzékek bérmentve.

A Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület

1892. évi márczius hó 6-ikán délelőtt 10 órakor Budapesten, a Vármegyei ház nagytermében (IV. ker., Gránátos-utca)

RENDKIVÜLI KÖZGYÜLÉST

tart. Tárgysorozat:

1. Határozathozatal az igazgatóságnak a f. évi február hó 6-ikán tartott rendes közgyűlés elé terjesztett lemondása tárgyában.

2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság által a f. évi rendes közgyűlésből kiküldött részvényesek közreműködésével az alapszabályok és a szervezet módosítása iránt készített munkát, s az igazgatóság és felügyelő-bizottság erre vonatkozó jelentésének tárgyalása és ezek iránti határozat.

3. Az igazgatóság tagjainak a módosítandó alapszabályoknak megfelelő számban leendő újbóli választása, esetleg kiegészítése.

4. A felügyelő-bizottság és választmány tagjainak a módosítandó alapszabályoknak megfelelő számra leendő kiegészítése, s az ugyanezen testületekben lemondások folytán üresedésbe jött s az eszközöndő választások folytán netán megürülő helyeknek választás utján való betöltése.

Ezen közgyűlésre a t. cz. részvényesek azon figyelemzetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 14 §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja, akár saját személyében, akár meghatalmazott által, szavazati jogát, kinek részvénye 1891. december 31-ig nevére iratott s a közgyűlést megelőző nap déli 12 órájáig az egyesület főpénztáránál még le nem járt személyeivel együtt letétetett.

Budapesten, 1892. február 24-én. Az igazgatóság. (Utányomat nem díjaztatik.)

60 frt EREDETI OBERNDORFI RÉPAMAG

1888-as vörös portugisi borok ... 28—30 kr. literje 1888-os ... kiválogatott ... 35—40 ... 1884-es ... cabinet ... 45—50 ... 1890—91-es fehér asztali ... 34—30 ... 1886-os ... pecsenye ... 35—40 ... 1884-es fehér muskotály v. rizingli ... 45—60 ... 1890—91-es siller borok ... 24—30 ... fehér és vörös aszu borok ... 1.90—2 frt

továbbá egyéb gazdasági konyhakerti és virág-magvak.

SZÁVOSZT ALPHONS

4644 MAG-KERESKEDÉSÉBEN BU DAPEST, V. Arany János-utca 11.

VILLÁNYI BOROK világhírű nemes fajok

1888-as vörös portugisi borok ... 28—30 kr. literje 1888-os ... kiválogatott ... 35—40 ... 1884-es ... cabinet ... 45—50 ... 1890—91-es fehér asztali ... 34—30 ... 1886-os ... pecsenye ... 35—40 ... 1884-es fehér muskotály v. rizingli ... 45—60 ... 1890—91-es siller borok ... 24—30 ... fehér és vörös aszu borok ... 1.90—2 frt

KOMÁROMI NAPOK 1849-ben,

Klapka György honvédtábornok alatt

Irta HAMARY DÁNIEL. Ára füzve 1 frt.

KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.

Tüzetes utasítás a konyhakertészet, virágmivelés és gyümölcsfatenyésztés körében.

A legújabb kütők után írta. Átírója és jegyzetekkel bővítette. GALGOCZY KÁROLY. DR. FARKAS MIHÁLY.

Negyedik kiadás. — Ára füzve 80 kr. keménykötésben 1 frt.

ALAPITATOTT 1874. MAUTHNER ÖDÖN

MAGKERESKEDÉSÉBEN BUDAPESTEN

ANDRÁSSY-ÚT 23. FŐÜZLET. KORONAHERCEG-U. 18. FIÓKÜZLET.

LEGKITÜNÖBB MAGVAK

SZEREZHETŐK BE. ÁRJEGYZÉK

KIVÁTRÁ INGYEN ÉS BÉRMENTVE KÜLDETIK.

Az arcz szépségét

legbiztosabban megszerzi és fentartja

Leichner zsirpora

Leichner hermelin-pora

E híres arczporok a legmagasabb női körökben s a legelső művésznők által előszeretettel alkalmaztatnak; a bőrt élés vagy poros levegő ellen megvédi, s fiatalos, viruló kinézetet adnak neki. Csak zárt szelenczében a gyárban: Berlin, Schützenstrasse 31 és minden illatszer-kereskedésben.

4614

Ovakodjunk az utánzatoktól. LEICHNER L., illatszer-vegyész, s kir. udvari színházak szállítója.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:

ORVOSI TANÁCSADÓ

VÁROSON ÉS FALUN.

SZERKESZTI

Dr. LENGYEL DÁNIEL

Második javítva és bővített átdolgozott kiadás.

Ára kötve 1 frt 50 kr.

TARTALOM: Előszó. — I. Életrajzi szabályok az élet és egészség fenntartására. — Az élet egyes korait illető életrendi szabályok. — Egészséges származás. — A gyermekor testi és szellemi ápolása. — Munkás fiatalok. — A férfior teendői. — Az öregkor s annak grámolítása. — Az élet minden korára tartozó életrendi szabályok. — Alvás. — Tiszta levegő élvezése. — Mozgás. — A bór ápolása. — Helyes és mértékletes táplálkozás. — Hűsítő éledelek. — Melegvéri állapotok háza. — Az állatorvosi és mélytermékek. — Hűdőtér állapotok háza. — Növényi éledelek. — Lásztos növények. — Nedvdús növények. — Fűszerek és csipős növények. — A tápszereknek élelmezhetőségük való elkészítése módjáról. — Itások. — Betegségek s véletlen balesetek kiküszöbölése. — Lelki s testi mivelődés. — II. Betegségek s azokban való eljárás. — Betegségekben való általános eljárás. — Egyes betegségek ismertetése. — Belső betegségek. — Lázak. — Belső lázak. — Egyszerű láz. — Lohol. — Ideg-láz. — Rothasztó láz. — Gyomorláz. — Hurrilláz. — Ostályláz. — Ragályos lázak. — Váltóláz. — Idült lázak. — Gyaladások. — Vértululás. — Agylob. — Gerincszalag. — Szemlob. — Füllök. — Légszob. — Kiselekt torokgyilk. — Mellhártyalob. — Tüdőlob. — Nyálmirylob. — Toroklob. — Gyomorlob. — Belsőlob. — Májlob. — Léplob. — Veselob. — Húgyhólyaglob. — Mészlob. — Hasbirtalob. — Gyermekgyógyász. — Kétség. — Orvosság. — Újszerűbbek orvossága. — Vörheny. — Kanyar. — Csulánkűteg. — Bársnykűteg. — Szeplő. — Májfert. — Himlő. — Alhimlő. — Védhimlő. — Bűh. — Orvar. — Szivacs. — Köleskűteg. — Sömör. — Kelés. — Pokolvar. — Beteges

Óvás! Tisztán tojás sárgájából készített Óvás!

SZAPPAN

kapható kizárólagosan csak

LATZKOVITS A.

férfi-divatüzletében

Budapest, IV., váci-utca 22. szám.
(Nemzeti szálloda épület.)

Ezen általam 15 évvel ezelőtt feltalált «tisztán tojás sárgájából készült szappan» használata azon különös előnnyel jár, hogy az arezbort felhívítja, s azt természetes ídeségében megtartja. Minden más — hasonló elnevezés alatt forgalomban levő gyártmány — szappantálmányomnak gyöngye utánzata, melynek sárja színe festék által — mesterséges uton lesz előállítva. Gyártmányom minden egyes darabja czégemet és aláírást viseli. 4675

KWIZDA FER. JÁNOS.
oszt. csász. és kir. és román kir. udv. szállító kerületi gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

Evek hosszú során át jónak bizonyult, fájdalom csillapító házi szer, a **köszvény-, csu- és idegbajoknál**

Kérlek a védjegyre ügyelni s határozottan **KWIZDA-féle köszvény-folyadékot kérnél.** — Kapható valamennyi gyógyszerárban. — Főraktárhelyiség Magyarország részére: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész-nál Budapestben, király-utca 12. sz.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hőgyppor

La VELOUTINE

Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGETIVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Nincs többé fejfájás!

D. GÖTZ MIGRAINE-PORA

huszonöt év óta egyedül, ideges, rheumászerű, sőt gyomorból származó fejfájás ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több szerre menő köszönetnyilvánítás bizonyít. Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

feltűnő eredményt használt. 1 doboz ára haszn. utasítás. 2 frt. 1 kis próbadoboz 1 frt. Eredetiben kapható **Fáykiss József** nagy **Kristófhoz** az. gyógyszerárban Budapestben, továbbá **Török Józsefnél**, király-utca Postai megrendelések azonnal eszközölhetnek.

Óvás! Tisztán tojás sárgájából készített Óvás!

SZAPPAN

kapható kizárólagosan csak

LATZKOVITS A.

férfi-divatüzletében

Budapest, IV., váci-utca 22. szám.
(Nemzeti szálloda épület.)

Ezen általam 15 évvel ezelőtt feltalált «tisztán tojás sárgájából készült szappan» használata azon különös előnnyel jár, hogy az arezbort felhívítja, s azt természetes ídeségében megtartja. Minden más — hasonló elnevezés alatt forgalomban levő gyártmány — szappantálmányomnak gyöngye utánzata, melynek sárja színe festék által — mesterséges uton lesz előállítva. Gyártmányom minden egyes darabja czégemet és aláírást viseli. 4675

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:

SZEDER-INDÁK

ELBESZÉLÉSEK.

Irta

BAKSAY SÁNDOR.

Ára füzve 2 frt. — Diszkötésben 2 frt 50 kr.

Tartalom:
Jábel. — Babett. — Három kereszt. I. A fehér kereszt. II. A fekete kereszt. III. Házaló kereszt. — Recipe.

Egyévi önkéntes-jelöltek

siessenek folyamodványukat február hó végéig illetékes hádkiegészítő-parancsnokúknál benyújtani, mert különben nehezebben érvényesíthetik a kedvezményre való jogukat **Bővebb utasítás erre és az egész önkéntesi szolgálatra a «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent könyv ad:**

Az egyévi önkéntes
a közös hadseregben és a magyar kir. honvédségnél

Irta
Kacziány Géza.

Első füzet ára 80 krajczár.

A folyamodványok felszerelése és benyújtása e füzet 98. és köv. lapjain olvasható. A könyv minden hazai könyvkereskedőnél kapható.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

VERNE GYULA ÉRDEKES MUNKÁINAK

egyedül jogosított és gazdagon illusztrált magyar kiadása.

- Cascabel Caesar.** Regény. Francziából ford. **Huszár Imre.** 84 képpel. Ára füzve 2 frt 50 kr. Vásonkötésben 3 frt.
- Névtelen család.** Fordította **Huszár Imre.** 80 képpel. Füzve 2 frt 50 kr. Vásonkötésben 3 frt.
- Világfelfordulás.** Regény. Fordította **Huszár Imre.** 34 képpel. Füzve 1 frt. Vásonkötésben 1 frt 40 kr.
- Két évi vakáció.** Regény. Fordította **Huszár Imre.** 90 képpel. Füzve 3 frt. Vásonkötésben 3 frt 50 kr.
- Haza, Franciaországba! Gil Braltar.** Fordította **Huszár Imre.** 38 képpel. Füzve 1 frt 60 kr. Vásonkötésben 2 frt.
- Egy sorsjegy 9672-dik szám.** Fordította **Huszár Imre.** 38 képpel. Füzve 1 frt. 30 kr. Vásonkötésben 1 frt 60 kr.
- Éjszak a dél ellen.** Fordította **Huszár Imre.** 85 képpel. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- A hódító Robur.** Regény. Fordította **Huszár Imre.** 44 képpel. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Sándor Mátyás.** Regény. Fordította **Huszár Imre.** Benett L. 112 eredeti rajzával. Két kötet. Füzve 4 frt. Vásonkötésben 4 frt 50 kr.
- A lángban álló szigetenger.** Francziából fordította **Huszár Imre.** 47 képpel. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Dél csillaga.** A gyémántok hazája. Francziából fordította **György Aladár.** 50 képpel. Füzve 1 frt 60 kr. Vásonkötésben 2 frt.
- Kéraban a vasfejű.** Regény. Fordították **György Aladár** és **Illésy Piroksa.** 40 képpel. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- A Robinsonok iskolája.** Fordította **Vial Imre.** 46 képpel. Füzve 1 frt 60 kr. Vásonkötésben 2 frt.
- A Jangada.** Nyolcszáz mértföld az Amazonon. Regény. 51 képpel. Francziából fordította **Vial Imre.** Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.

- A föld felfedezése.** Fordította **Broszik Károly.** I. kötet: A híresebb utazók története a legrégibb időkől a XVIII. századig. Füzve 2 frt. II. kötet: A XVIII. század híres hajósai. Füzve 2 frt. Ára a két kötetnek vásonkötésben 4 frt 80 kr.
- Utazás a holdba és a hold körül.** Másod. kiadás. 13 képpel. Füzve 1 frt 20 kr. Vásonkötésben 1 frt 60 kr.
- Öt hét léghajón. Utazás Afrikában.** 18 képpel. II. kiadás. Füzve 1 frt 20 kr. Vásonkötésben 1 frt 60 kr.
- Három orosz és három angol kalandjai.** 8 képpel. II. kiad. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt.** 8 képpel. II. kiadás. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Utazás a tenger alatt.** 127 képpel. Második kiadás. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Grant kapitány gyermekei.** Fordította **Vértesi Arnold.** Két kötet. 22 képpel. Füzve 4 frt. Vásonkötésben 4 frt 50 kr.
- Strogoff Mihály utazása** Moszkvától Irkutskig. Ford. **Szász Károly.** 54 képpel. II. kiadás. Füzve 1 frt 60 kr. Vásonkötésben 2 frt.
- A rejtelmes sziget.** Három részben. Átdolgozta **Szász Károly.** 58 képpel. Második kiadás. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Servadac Hector kalandos utazása a naprendszeren át.** Átdolgozta **Szász Károly.** 50 képpel. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- A Bégum ötszáz milliója. A „Bounty” lázadó.** Francziából átdolgozta **Szász Károly.** 31 képpel. Második kiadás. Füzve 1 frt 20 kr. Vásonkötésben 1 frt 60 kr.
- A tizenöt éves kapitány.** Regény. Francziából **Szász Károly.** 59 képpel. Füzve 1 frt 80 kr. Vásonkötésben 2 frt 20 kr.

10. SZÁM. BUDAPEST, MÁRCZIUS 6. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. KIRÁLYI előfizetőknek a postai előfizetésre 2.50 megfizetésű titkár is csatlakozhat.

FIUME ÚJ KORMÁNYZÓJA.

A Z A KIEGYEZÉS, mely Magyar- és Horvátország között 1868-ban létrejött, nem tartalmazott állandó és végleges intézkedéseket Fiume közjogi helyzetéről. Bajos is lett volna akkor úgy oldani meg a kérdést, hogy minden irányban megegyezést szüljön s a véglegesség jellegét ölthesse magára. A magyar közjogi felfogás álláspontja Fiume tekintetében tiszta és világos s teljesen egyező a törvénnyel, a mely Fiumét a magyar szent korona független és külön tartozékának, — «corpus separatum et independens sacrae coronae Hungariae,» — mondja ki, s mely szerint vannak Fiumének a közönséges mértékét meghaladó s külön állását és függetlenségét biztosító önkormányzati jogai, hanem azért kétségen kívül és pedig közvetlenül, — nem pedig csak közvetve Horvátország jogán, — a magyar szent koronához tartozik.

A magyar közjog tehát nem ismeri el Fiumét vitatható birtoklási tárgynak s szentesített régi törvény alapján véglegesen eldöntöttnek tekinti közjogi helyzetét, melyre nézve alkudozásnak helye nincs. De a tengerparti kikötő város földrajzi helyzete, melynél fogva Magyarországgal csak horvát területen keresztül érintkezhetik, s az idők folyamán annyi tényleges változásnak alávetett politikai alakulások mégis oly állapotot hoztak létre, melynek alapján Horvátország szintén kizárólagos jogot vélt formálhatni Fiuméhez.

E homlokegyenest ellenkező két álláspont által teremtett helyzetet még inkább bonyolította az, hogy a «sine me de me», — rólam nélkülem, — jogi elvnel fogva Fiume meghallgatása és akarata nélkül ezt a kérdést a két ország nem oldhatta meg csak úgy egymás között, hanem szükség volt a városnak, mint a voltaképen érdekelt félnek beleszólására is.

Sokáig tartottak a tanácskozások egy elfogadható modus vivendi

iránt, — s ez idő alatt Fiume az anya- és a társország közötti valóságos Erisz almája volt, — míg végre egy 1870 július 28-dikán kelt királyi leirat közvetítő utat talált, mely ideiglenesen bár, de mind a három fél megegyezésére s így előreláthatólag hosszú időre rendezte a kényes ügyet. Ez elhatározás, teljesen alkotmányos uton, megjelölte az irányt, melynek elfogadása mellett kölcsönös engedékenységkel a kérdés tisztázható s így jött létre az a «provizorium»-nak nevezett állapot, mely

szertint Fiume városa tartozék a közös ügyekben közvetlenül Magyarországhoz s így legyen képviselve a magyar országgyűlésen, mint bármely szorosabb értelemben vett magyar választókerület, a nem közös ügyekben pedig legyen autonóm, mint Horvátország; Fiume megye pedig kebeleztessék be Horvátországba s csak ennek kapcsán tartozék az anyaországhoz.

Ezt a megoldást úgy Magyar-, mint Horvátország törvényhozása, nem különben Fiume törvényhatósága is elfogadta, mindenik fenntartva jogát a végleges rendezésre.

Gróf Bathányi Lajos, Fiume új kormányzója.

S ezzel Fiuméra egy oly korszak derült föl, a minőt alig remélhetett, s mely alatt a fejlődésnek és előhaladásnak bámulatos eredményeihez jutott. Az anyaországhoz való közvetlen és szoros kapcsolattal a nagy kormányzó gondoskodásának tárgya lön, az egykori névtelen, csendes tengerparti városkából első rangú kikötővé s oly kereskedelmi gócponttá emelkedett, mely, háta mögött a magyar korona területével, ennek ősszes tengeri kereskedését közvetíti.

A nagy raktárak és árúlerakó helyek, a kikötőbéli óriás építkezések, mólók, gyárak, csarnokok, árútelepek, táplálva a vasút és a csodaszertűen megnövekedett tengeri hajózás forgalmától, ma már kereskedelmi tekintetben oly színvonalra emelték Fiumét, hogy Trieszt, a hatalmas osztrák kikötőváros, már-már irigykedve tekint reá, mint felelmesse lehető vetélytársára.

És ez mind annak a 20—22 évnél az eredménye, mely az érintett provizorium elfogadásától letelt, s érdeme az anyaország páratlan áldozatkészségének, mely ez egyetlen tengeri kikötőt így fölvirágoztatta, érdeme a magyarállamférfiaknak, kik a Fiume boldogulásához fűződő országos nagy érdekeket fölismerték s irányadóknak elfogadák, de érdeme kétségkívül azoknak is, kik ez idő óta, mint kormányzók, a Fiumével kö-